

ข้อมูลพื้นฐานจังหวัดลำปาง

ประวัติความเป็นมาจังหวัดลำปาง

ลำปางเป็นเมืองที่มีประวัติความเป็นมายาวนานหลายตำนานที่กล่าวอ้างถึงความเป็นมาของเมืองลำปาง อย่างเช่น ตำนานเมืองที่กล่าวในหนังสือของวัดศรีล้อมที่กล่าวถึงตำนานเมือง " กุกุญนคร"เป็นภาษาบาลี แปลว่า "ไก่ขาว" ตำนานได้กล่าวว่าในสมัยพุทธกาล พระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ออกเผยแผ่พระธรรมแก่ มวลมนุษย์ชาติพลบค่ำได้เสด็จมายังดอยหม่นน้อย เหนือฝั่งแม่น้ำวัง ประทับอยู่ที่นั่น พอรุ่งอรุณรุ่งพรอินทร์เกรงว่าประชาชนจะตื่นขึ้นมาบิณฑบาตรพระพุทธองค์ไม่ทันจึงแปลงกายเป็นไก่ขาว ชนปลุกให้ประชาชนตื่นขึ้นมาบิณฑบาตร กุกุญนคร จึงเป็นที่มาของเมืองไก่ขาวและต่อๆมา เจ้าเมืองผู้ครองเมืองลำปางจึงถือเอาไก่ขาว เป็นตราสัญลักษณ์ของเมืองลำปางมาตราប់เท่าทุกวันนี้

อีกตำนานได้กล่าวถึงเมืองลำปางโบราณซึ่งอยู่บริเวณของวัดพระธาตุลำปางหลวงโดยมีประวัติความเป็นมา คือเมืองลำปางสมัยพุทธกาลซึ่งมีภาษาบาลีว่า "ลัมภกัปปนคร" ไม่มีประวัติผู้สร้างไว้เว้นแต่ระบุเจ้าถิ่นเดิมคือชาวลัวะได้อาศัยยังหมู่บ้านชื่อลำปางหลวง ซึ่งมีชื่อเป็นภาษาบาลีว่าลัมภกาสิวัน หมู่บ้านนี้อยู่ในพื้นที่อำเภอเกาะคา ที่ตั้งของวัดพระธาตุลำปางหลวงปัจจุบัน

ตำนานได้กล่าวไว้ว่าสมัยพุทธกาล องค์สัมมาสัมพุทธเจ้าได้ตรัสรู้ อนุตรสัมมสัมโพธิญาณได้ 25 พรรษา ได้เสด็จมาประทับ ณ ดอยหม่นน้อย สมสวย ตำบลลัมภกาสิวัน (ตำบลลำปางหลวง) ณ วัดพระธาตุลำปางหลวงขณะนั้นมีชาวลัวะคนหนึ่งชื่อ อ้ายกอนเดินผ่านมาก็เกิดศรัทธาได้นำมะพร้าว และน้ำผึ้งบรรจุกระบอกไม้ป้าง (ไม้ไผ่) ตอน (หาบ) ด้วยไม้จาวมาถวายพระพุทธองค์ เมื่อพระพุทธองค์ฉันน้ำผึ้งแล้ว ทรงพยากรณ์ว่าการเบื้องหน้าจะมีผู้มาสร้างบ้านแปงเมืองขึ้น ที่แห่งนี้และพระองค์ประทานพระเกษาให้แก่ลัวะอ้ายกอนก็ได้ นำพระเกษามาบรรจุไว้ในผอบทองคำหนัก 8 กรัมอัญเชิญประดิษฐานในหลุมกว้าง 5 วา ลึก 7 ศอก และได้ก่อพระเจดีย์รอบไว้พระพุทธเจ้ายังพยากรณ์ต่อไปว่าเมื่อพระองค์เข้าสู่ปรินิพพานแล้วเป็นเวลา 218 ปีจะมีพระอรหันต์ 2 องค์ คือ พระกุมารกัสปะเถระนำเอาอิฐพระนราศข้างขวาและพระเมษิเยเถระ นำเอาอิฐลำคอข้างหน้ามาบรรจุไว้ในพระเจดีย์นี้ อีก ส่วนลัวะอ้ายกอนก็ได้นำมาไม้ชะจาวที่ใช้หาบของมาถวายพระองค์ปักลงข้างๆ เจดีย์ที่ก่อไว้ซึ่งการต่อมาต้นชะจาวก็เจริญงอกงามคูดังพระเจดีย์สืบมาจนทุกวันนี้

ตามคำทำนายของพระพุทธองค์ ณ ตำบลแห่งหนึ่งก็ได้เจริญรุ่งเรือง มีผู้คนมาสร้างบ้านแปงเมืองสืบมาหลายยุคหลายสมัยจนกระทั่งมาถึงสมัยก่อนต้นตระกูลเชื้อเจ็ดตน ผู้ครองเมืองทางเหนือได้มีประวัติศาสตร์และเหตุการณ์ของบ้านเมืองก่อนที่จะเกิดวีรบุรุษผู้กอบกู้เมืองมาจากพม่า เหตุการณ์นี้ได้เกิดขึ้นระหว่างพ.ศ. 2272 ถึง 2275 หัวเมืองล้านนาทั้งหมดตกอยู่ในอำนาจของพม่าชาวเมือง เมืองระส่ำระสาย มีจรจลวุ่นวาย พม่าส่ง

ผู้ปกครองมาดูแลหัวเมืองล้านนาทั้งหมดอาทิเชียงใหม่ เชียงแสน เชียงราย แพร่ น่าน ลำพูน ส่วนนครลำปาง อิทธิพลพม่าแผ่เข้ามาแล้วแต่ยังมีได้ส่งผู้แทนมาปกครองหัวเมืองอื่นๆ ขณะนั้นกษัตริย์ผู้ปกครองเมือง คือ เจ้าลิ้นก่ายังทรงพระเยาว์อยู่ ขวานนครลำปางจึงตั้งขุนนาง 4 คน เป็นผู้สำเร็จราชการแทน เป็นการชั่วคราว คือ แสนหนังสือ แสนเทพ แสนบุญเฮือนและจะเรน้อย

ขณะนั้นมีพระภิกษุรูปหนึ่งเป็นเจ้าอาวาสวัดนายาคหรือนายาบาย (ปัจจุบันอยู่ในเขตอำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง) มีวิทยาอาคมประชาชนนับถือ สมครเป็นบวราจารย์จำนวนมาก สมภารวัดสามขา กับสมภารวัดบ้านพอนต่างสึกออกมาเป็นเสนาซ้ายขวา ตั้งเป็นก๊กเป็นเหล่าขึ้น เป็นเหตุให้พม่าไม่พอใจ ส่งทั่วมหายศผู้ครองเมืองลำพูนยกกองทัพมาปราบ สมภารวัดนายาคก็คุมสมครพรรคพวกออกรบกองทัพพม่าที่ตำบลป่าตัน ตำนานกองกำลังพม่าไม่ได้ พ่ายแพ้หนีไปยังวัดพระธาตุลำปางหลวง พม่าตามไปล้อมไว้ พอตกลงกลางคืน สมภารวัดนายาคกับเสนาซ้ายขวา ก็พากันหนีจากวงล้อมทหารพม่าแต่ก็หนีไม่พ้นถูกทหารพม่าใช้ปืนยิงถึงแก่ความตาย ทั้งสมภารวัดนายาคและเสนาซ้ายขวา กองทัพพม่าก็กลับมาตั้งมั่นที่วัดพระธาตุลำปางหลวงและทัพพม่าทำวามหยาศแต่งตั้งให้หาญฟ้าแมบ หาญฟ้าง่า หาญฟ้าพื้นเข้าไปเจรจาต่อขุนนางทั้ง 4 โดยตัวแทนของพม่าทั้ง 3 ได้เห็นบารุชเข้าไป พอได้โอกาสก็พากันแทงขุนนางทั้ง 4 และยกกองกำลังหนุน เข้าไปปล้นเอาเมืองลำปางได้ แสนหนังสือแสนเทพและแสนบุญเฮือนถูกฆ่าตายส่วนนายจะเรน้อยและเจ้าลิ้นก่าพากันหนีไปที่ประตูผา นครลำปางตกในครอบครองของทั่วมหายศซึ่งตั้งมั่นอยู่ในเขตกำแพงวัดพระธาตุลำปางหลวงทำวามหยาศหารุณกตที่ราษฎรได้รับความเดือดร้อนทั่วไปไม่มีผู้สามารถปราบกองทัพทั่วมหายศได้

เจ้าอธิการวัดพระแก้วหรือวัดชมภู (ปัจจุบันอยู่ในเขตอำเภอเมืองจังหวัดลำปาง) มีความรู้ทางโหราศาสตร์ ประชาชนเลื่อมใสสมครเข้าเป็นบวราจารย์จำนวนมาก ประสงค์จะหาผู้มีความสามารถกืออิสรภาพคืนจากพม่ามีผู้แนะนำว่าหนานทิพย์ช้าง พรานป่าเป็นผู้มีความสามารถ มีสติปัญญาเฉลียวฉลาดกำลังกายแข็งแรง รู้จักและชำนาญในการใช้อาวุธ เจ้าอธิการวัดพระแก้วจึงไปขอร้องให้หนานทิพย์ช้างไปกอบกู้บ้านเมืองในครั้งนี้ โดยมีข้อเสนอ เมื่อกอบกู้บ้านเมืองคืนมาได้จะสถาปนาให้เป็นเจ้าครองเมืองลำปางต่อไป หนานทิพย์ช้างขึ้นอาสาโดยได้นำไพร่พลไป 300 คนใช้ขุมร่อยู่อ้างนอกวัดพระธาตุลำปางหลวง หนานทิพย์ช้างได้รบเข้าไปในวัดทางท่อระบายน้ำปลอมเป็นคนลำพูนเข้าไปสังฆ่า แก่ทัพพม่าเมื่อสามารถเข้าไปวัดได้ ไปถามทหารว่าแม่ทัพเป็นคนไหน ตนมาจากลำพูนเพื่อมาสังฆ่า ทหารพม่าหลงเชื่อ ก็ซื่อบอกแม่ทัพทั่วมหายศซึ่งขณะนั้นนั่งเล่นหมากรุกอยู่ในศาลาหลวง เมื่อหนานทิพย์รู้ว่าแม่ทัพคือคนไหน ก็ใช้ปืนที่พกมายิงจนแม่ทัพพม่าเสียชีวิตและสามารถยึดเมืองและสามารถยึดเมืองกลับคืนมา พร้อมสถาปนาตนเองเป็นเจ้าทิพย์จักรหลวงหรือเจ้าสุลฎาไชยสงคราม (เจ้าพ่อทิพย์ช้าง) ปกครองเมืองลำปางตั้งแต่พ.ศ. 2275 นาน 27ปีและพระองค์ได้พิราลัยในปี 2302 รวมอายุได้ 85 ปี เจ้าทิพย์ช้างมีโอรส และพระธิดากับเจ้าแม่พิมพารวม 6 องค์คือเจ้าอ้าย(ถึงแก่กรรมตั้งแต่ยังเยาว์)เจ้าชายแก้ว เจ้านางคำ เจ้านางคำปา เจ้าคำป้อเฮือน (ตายในสนามรบ) และเจ้านางกม พระโอรสองค์สองคือ เจ้าฟ้าแก้วซึ่งเป็นพระโอรสเพียงพระองค์เดียวที่เหลืออยู่ จึงได้ครองราชต่อจากพ่อเจ้าทิพย์ช้าง เจ้าฟ้าแก้วมีโอรส 7 องค์ธิดา 3 องค์ ได้แก่เจ้ากาวิละ เจ้าคำโสม เจ้าน้อยธรรมลังกา เจ้าดวงทิพย์ เจ้าศรีอินชา เจ้าศรีวรรณ (ถึงแก่กรรม)เจ้าหมูล่า เจ้าคำผืน เจ้าศรีบุญตัน(ถึงแก่กรรม) เจ้าบุญญาในช่วงที่เจ้าฟ้าแก้วครองเมืองลำปาง ช่วงนั้นพระองค์ได้ถูกเจ้าลิ้นก่า(โอรสของเจ้าเมืองลำปางที่เสียเมืองให้แก่ทั่วมหายศ) เข้ายึดอำนาจเจ้าฟ้าแก้วได้หนีไปพึ่งเจ้าเมืองแพร่ เมืองลำปางก็อยู่ในปกครองของเจ้าลิ้นก่า ต่อมาปี พ.ศ. 2304 พม่าก็ได้มีอำนาจอีก ได้ส่งกองทัพมายึดหัวเมืองต่างๆ ในอาณาจักรล้านนาไทย หัวเมืองต่าง ๆ ยอมอ่อนน้อม และ พม่าได้จัดการปกครองลำปางใหม่และ ให้เจ้าฟ้าแก้วขึ้นปกครองเมืองลำปางทำให้เจ้าลิ้นก่าเกิดความไม่พอใจ พม่าจึงเข้ามาชำระความโดยการดำน้ำพิสูจน์ เจ้าลิ้นก่าแพ้ จึงถูกประหารชีวิต จากนั้น

เจ้าฟ้าแก้วก็ปกครองเมืองลำปางตลอดมา และมีโอรสทั้ง 7 พระองค์สืบทอดเป็นเจ้าผู้ครองเมืองทางเหนือ เรียกว่า "เชื้อเจ็ดตน" ส่วนธิดาที่เหลือเพียงองค์เดียว คือเจ้าศรีอินชา ต่อมาก็ได้เป็นอัครชายาของสมเด็จพระ ยากร พระราชวังบรมมหาเสรีสีนาทเชื้อเจ็ดตนที่ครองเมืองทางเหนือได้แก่ เจ้ากาวิละ ครองเมืองลำปางและ เชียงใหม่ เจ้าคำโสม ครองเมืองลำปาง เจ้าน้อยธรรมลังกาครองเมืองเชียงใหม่ เจ้าดวงทิพย์ ครองเมืองลำปาง เจ้าหมูล้า เป็นเจ้าอุปราชเมืองลำปาง เจ้าคำฝั้น เป็นพระยาเมืองลำพูน และพระยาเชียงใหม่ข้างเผือก และ เจ้าบุญมา ได้เป็นพระยาลำพูน ซึ่งเป็นภาษาบาลีของคำว่า ละคอน คำว่าละคอนนี้เป็นชื่อเมืองในสกุลของละ พูร และ ละโว้ สำหรับพระฤๅษี สร้างเมืองเป็นรูปหอยสังข์ปดตสัญลักษณ์คือเมืองในรูปหอยสังข์ซึ่งมีอ้างอิงใน หนังสือจามเทวีวงศ์ แล ตำนาน ไผ่มางกับบี รวมทั้งตำนานมุลศาสนาซึ่งพรรณนาว่าสร้างเป็นรูปเกล็ดหอย เมือง เขลางค์มีเนื้อที่ประมาณ 600 ไร่ เจ้านันทยศ ปกครองเมืองราว พ.ศ. 1223 และได้สถาปนาเป็นเจ้าอิทรเกิง กร ครองเมืองเขลางค์สืบมา (บริเวณเมืองตรงกับหมายเลข 1 ในแผนที่) ต่อมาใน ปี พ.ศ. 1264 พระองค์ได้ สร้างเมืองขึ้นใกล้ ๆ เมืองเขลางค์ เพื่อใช้เป็นที่ประทับของพระมารดา พระนางจามเทวี คราวเสด็จมาเยี่ยม พระองค์ชื่อเมือง อาลัมภางค์ ครั้งสุดท้ายราวปี พ.ศ. 1264 พระนางจามเทวีได้เสด็จมาประทับยังเมืองอาลัม ภางค์พระนางประทับที่เมืองนี้นาน 6 ปีก็เสด็จสวรรคตต่อมาเจ้าอินเกิงกรก็ได้รวมเมืองสองเมืองนี้เข้าด้วยกัน เรียกว่า เมืองเขลางค์อาลัมภางค์ และมีผู้ครองเมืองต่อมาเรื่อย ๆ และเกิดสร้างขึ้นในช่วงระยะเวลาหนึ่ง เมื่อทัพ เชียงใหม่ตีเขลางค์แตก ในปี พ.ศ. 1844 ในระยะเวลาต่อมา ก็ได้รับการฟื้นฟูจนถึงก่อนสมัยได้รับอิทธิพลของ พม่า และตราบนี้จะเป็นบริเวณที่ตั้งของวัดพระแก้วดอนเต้าปัจจุบันที่วัดนี้ยังมีหลักฐานช่วงที่พระแก้วมรกตหรือ พระพุทธมหามณีรัตนปฏิมากร ได้ถูกอัญเชิญให้มาประทับ ณวัดของเมืองเขลางค์ในปี พ.ศ. 1979 จนถึง พ.ศ. 2011 นานถึง 32 ปี จากนั้นก็ไปประทับที่เมืองเชียงใหม่และลาว จนในที่สุดก็กลับมายังกรุงศรีอยุธยา และ ปัจจุบันประทับอยู่ที่ วัดพระศรีรัตนศาสดาราม

จนในปี พ.ศ. 2058 กองทัพอยุธยาของพระรามาธิบดีที่ 2 ยกทัพมาตีเมืองเขลางค์และ เมืองก็ได้แตก เป็นครั้งที่สองเกิดร้างไปจนกระทั่งปี พ.ศ. 2275 ซึ่งเป็นช่วงสมัยของ พ่อเจ้าทิพย์ช้างปกครองเมืองลำปาง บริเวณวัดพระธาตุลำปางหลวงรุ่งนกลานก็คือเจ้ากาวิละ และ เจ้าคำโสม ทั้งสองพระองค์ได้ย้ายเมืองจากลำปาง เดิมมายังเมืองเขลางค์ โดยพระองค์ได้รวบรวมเมืองเขลางค์เก่าและมาปรับปรุงเมืองใหม่ ชื่อเมืองว่า เมืองคอก วัว ต่อมาเมืองคอกวัวก็ได้ถูกทหารพม่ารุกราน เจ้าเมืองกาวิละและเจ้าคำโสม ได้ต่อสู้กับทหาร พม่าเพื่อรักษาเมืองไว้ และสามารถรบชนะ แต่ผลจากการสู้รบทำให้บ้านเมือง ถูกทำลายไปมากยากแก่ การที่จะบูรณะใหม่ได้ ในปี พ.ศ. 2351 พระองค์มีความคิดที่จะย้ายเมืองมายังแห่งใหม่คือ ฝั่งตรงข้ามแม่น้ำวังด้าน ทิศตะวันออกของแม่น้ำวัง บริเวณศาลากลาง หลังเก่า หลังจากนั้นก็มีเจ้าเมืองลำปางปกครองมาเรื่อย จนถึง สมัยของเจ้าดวงทิพย์ปกครองเมืองลำปางจะตรงกับ รัชกาลที่ 2 ของราชวงศ์จักรีและในรัชกาลที่ 4 ของ ราชวงศ์จักรี ได้ทรงมีพระราชดำริให้เปลี่ยนตำแหน่ง พระยา ในหัวเมืองฝ่ายเหนือให้มีตำแหน่งเป็น เจ้า ขณะนั้นพระยาน้อยญาณรังสีครองเมืองลำปาง ก็เปลี่ยนตำแหน่งเป็น เจ้าวรญาณรังสี และต่อมาจนถึงเจ้าผู้ ครองเมืองลำปางองค์สุดท้าย คือ เจ้าบุญวาทย์มานิต และได้ถึงแก่พิราลัยในปี พ.ศ. 2458 ได้แยกไปอยู่กับ มณฑลมหาสารคาม และในที่สุดก็ยกเลิกมณฑลทั่วราชอาณาจักรลำปางจึงมีฐานะเป็นจังหวัดมาจนถึงทุกวันนี้

ที่ตั้งและอาณาเขต

จังหวัดลำปาง ตั้งอยู่ภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย ห่างจากกรุงเทพฯ ตามทางหลวงแผ่นดินสายพหลโยธิน ประมาณ 602 กม. ตามทางรถไฟประมาณ 625 กม. มีเนื้อที่ประมาณ 12,533.961 ตร.กม. หรือประมาณ 7,833,726 ไร่ มีพื้นที่ใหญ่เป็นอันดับ 5 ของภาคเหนือ รองจากเชียงใหม่ ตาก แม่ฮ่องสอน และเพชรบูรณ์ มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดข้างเคียงถึง 7 จังหวัด ดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับ จังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย และพะเยา

ทิศใต้ ติดต่อกับ จังหวัดตาก

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ จังหวัดแพร่ และสุโขทัย

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ จังหวัดลำพูน

สภาพภูมิประเทศ

จังหวัดลำปาง อยู่สูงจากระดับน้ำทะเล 268.80 เมตร พื้นที่มีลักษณะเป็นรูปยาวรี ภูมิประเทศโดยทั่วไปเป็นที่ราบสูง มีภูเขาสูงอยู่ทั่วไป ทอดตัวยาวตามแนวทิศเหนือไปทางทิศใต้ของจังหวัด และในบริเวณตอนกลางของจังหวัดบางส่วนมีที่ราบลุ่มริมฝั่งแม่น้ำ และตามลักษณะทางกายภาพทางด้านธรณีฐานวิทยา จังหวัดลำปางมีพื้นที่เป็นที่ราบล้อมรอบด้วยภูเขา มีลักษณะเป็นแอ่งแผ่นดินที่ยาวและกว้างที่สุดในภาคเหนือ เรียกว่า “ อ่างลำปาง ” ลักษณะภูมิประเทศแบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ คือ

บริเวณตอนบนของจังหวัด เป็นที่ราบสูง ภูเขา และเป็นป่าค่อนข้างทึบ อุดมสมบูรณ์ด้วยไม้มีค่า ได้แก่ พื้นที่อำเภอเมืองปาน แจ้ห่ม วังเหนือ และงาว

บริเวณตอนกลางของจังหวัด เป็นที่ราบและที่ราบลุ่มริมฝั่งแม่น้ำ ซึ่งเป็นแหล่งเกษตรกรรมที่สำคัญของจังหวัด ได้แก่ พื้นที่อำเภอห้างฉัตร เมืองลำปาง เกาะคา แม่ทะ และสบปราบ

บริเวณตอนใต้ของจังหวัด เป็นป่าไม้รัง บางส่วนเป็นทุ่งหญ้า ได้แก่ พื้นที่อำเภอเถิน แม่พริก บางส่วนของอำเภอเสริมงาม และแม่ทะ

ด้านเศรษฐกิจ

1. ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด

สภาพทางเศรษฐกิจโดยรวมของจังหวัด ลำปางในปี 2551 มีผลิตภัณฑ์มวล 47,535 ล้านบาท รายได้ส่วนใหญ่ ขึ้นอยู่กับสาขาการค้าส่งและค้าปลีกมากที่สุดถึงร้อยละ 18.55 คิดเป็นมูลค่า 9,001 ล้านบาท รองลงมาเป็นสาขาการอุตสาหกรรม และสาขาการศึกษา ตามลำดับ

2. รายได้ประชากร

ในปี 2549 ประชากรจังหวัดลำปางมีรายได้เฉลี่ย 58,210 บาท/คน/ปี จัดอยู่ในอันดับ 11 ของภาคเหนือ และอันดับ 51 ของประเทศ

ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดลำปาง (GPP) ภาคเกษตร

มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดลำปาง (GPP) ปี 2552 ทั้งหมด จำนวน 43,329 ล้านบาท แบ่งออกเป็นนอกภาคเกษตร จำนวน 35,822 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 82.67 และ ภาคเกษตร จำนวน 7,507 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 17.33

มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดลำปาง (GPP) ภาคเกษตร ปี 2552 จำนวน 7,507 ล้านบาท แบ่งออกเป็น สาขาพืชผล ปศุสัตว์ และการป่าไม้ จำนวน 7,027 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 93.61 และสาขาประมง จำนวน 480 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 6.39

ข้อมูลด้านพืช

จังหวัดลำปางมีพื้นที่ ด้านการเพาะปลูก 1,111,113 ไร่ แบ่งออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่ พื้นที่นา จำนวน 522,757 ไร่ พื้นที่พืชไร่ จำนวน 345,776 ไร่ พื้นที่พืชผัก จำนวน 37,653 ไร่ และพื้นที่ไม้ผลไม้ยืนต้น จำนวน 204,927 ไร่ คราวเรือนเกษตรกร จำนวน 132,835 คราวเรือน มูลค่าผลผลิตด้านการเพาะปลูก จำนวน 8,235.64 ล้านบาท

กลุ่มสหกรณ์

จังหวัด ลำปาง ได้จัดตั้งกลุ่มสหกรณ์ โดยจำแนกเป็น 2 ประเภท ประกอบด้วยสหกรณ์ภาคการเกษตร และสหกรณ์นอกภาคการเกษตร มีจำนวนกลุ่มสหกรณ์รวมทั้งสิ้น 82 กลุ่ม สมาชิกรวมทั้งสิ้น จำนวน 141,072 ราย ซึ่งสหกรณ์ภาคการเกษตรประกอบด้วย สหกรณ์การเกษตร จำนวน 34 กลุ่ม สมาชิก 100,898 บาท และสหกรณ์นิคม จำนวน 1 กลุ่ม สมาชิก 2,630 ราย ในส่วนของสหกรณ์นอกภาคการเกษตร ประกอบด้วยสหกรณ์เครดิตยูเนียน จำนวน 23 กลุ่ม สมาชิก 17,361 ราย สหกรณ์ออมทรัพย์ จำนวน 11 กลุ่ม สมาชิก 11,361 ราย สหกรณ์บริการ จำนวน 11 กลุ่ม สมาชิก 2,480 ราย และสหกรณ์ร้านค้า จำนวน 2 กลุ่ม สมาชิก 6,342 ราย

ข้อมูลด้านการศึกษา

จังหวัดลำปางมีศักยภาพที่โดดเด่นในเรื่องความเป็นศูนย์กลางเชื่อมต่อระหว่างภาคเหนือตอนบนและภาคเหนือตอนล่าง มีความสะดวกในการเดินทางทั้งทางเครื่องบิน รถยนต์ และรถไฟ เหมาะสมที่จะเป็นศูนย์กลางการศึกษาของเยาวชนในภาคเหนือและประเทศ เพื่อนบ้าน โดยมีสถานศึกษาระดับอุดมศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชนอยู่จำนวน 8 แห่ง มีนักศึกษาจากประเทศจีนมาศึกษาในสถาบันต่าง ๆ ในระดับอุดมศึกษาอย่างน้อย 3 แห่ง จำนวนประมาณ 200 คน นอกจากนั้นยังมีนักศึกษาจาก 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้มาเรียนที่สถาบัน อุดมศึกษาของจังหวัด จำนวน 200 คน มีสถานศึกษาระดับต่ำกว่าอุดมศึกษา ทั้งสายสามัญและสายอาชีพ ก็มีความโดดเด่นในด้านวิชาการและเป็นแหล่งผลิตบุคลากร ระดับ ประเทศมาแล้วเป็นจำนวนมาก รวมทั้งมีนักเรียนสถาบันการศึกษาสายสามัญได้รับรางวัลเหรียญทองโอลิมปิก วิชาการมาแล้ว ส่วนในสายวิชาชีพก็มีความโดดเด่นได้รับรางวัลชนะเลิศระดับประเทศในการแข่งขันทักษะฝีมือมาแล้ว และในเรื่องทักษะภาษาจีน โรงเรียนประชานิธิย์ ลำปาง เป็นโรงเรียนระดับต้น ๆ ของประเทศที่สอนภาษาจีนได้ดีที่สุด มีนักเรียนจากภาคเหนือ กลาง และใต้ มาเรียนประมาณ 300 คน และนักเรียน ในตัวจังหวัดลำปางอีกประมาณ 1,000 คน ซึ่งสามารถเข้าไปดูรายละเอียดของแต่ละสถาบันการศึกษาได้

ข้อมูลด้านศาสนาและวัฒนธรรม

การจัดตั้งสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดลำปาง ตามคำสั่งกระทรวงวัฒนธรรม ที่ สป. ๕๘/ ๒๕๔๕ และที่ สป. ๕๙/๒๕๔๕ ลงวันที่ ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๔๕ กำหนดให้สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด เป็นหน่วยงานเทียบเท่ากองในสำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรม ตามการสถาปนากระทรวงวัฒนธรรมขึ้นใหม่ ภายใต้การบริหารของพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๓ ตุลาคม ๒๕๔๕ ถือเป็นอีกก้าวหนึ่งของการพัฒนาหน่วยงานด้านวัฒนธรรมในประเทศไทยเป็นผลให้มี เจ้าภาพรับผิดชอบงานวัฒนธรรม ของชาติชัดเจนเป็นการเฉพาะ และยังเกิดผลดีกับการพัฒนาประเทศในยุคโลกาภิวัตน์ โดยรวมหน่วยงานระดับกรมที่มีภารกิจรับผิดชอบงานที่เกี่ยวข้องกับศิลป วัฒนธรรม เข้ามาอยู่ในสังกัดกระทรวงวัฒนธรรมประกอบด้วย กรมศิลปากร กรมการศาสนา สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ และจัดตั้งหน่วยงานระดับกรมขึ้นอีกหน่วยงานหนึ่ง คือสำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย นอกจากนี้ ยังมีหน่วยงานที่มีฐานะเป็นองค์การมหาชนขึ้นตรงกับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรม คือ ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร

การดำเนินงานของกระทรวงวัฒนธรรมในมิติใหม่ นอกจากภารกิจเกี่ยวกับศิลปะ ศาสนา และวัฒนธรรมของชาติแล้ว ยังต้องขับเคลื่อนงานให้สอดคล้องกับการปฏิรูประบบราชการ ดำเนินตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี กำหนดมาตรฐานคุณภาพ งานวัฒนธรรม เพื่อให้ก้าวทันกับกระแสโลกาภิวัตน์ และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ซึ่งถ้าหากอย่างไม่หยุดยั้งตามบทพระราชบัญญัติมาตรา ๓๖ แห่งพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. ๒๕๔๕ กำหนดให้กระทรวงวัฒนธรรมมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับศิลปะ ศาสนา และวัฒนธรรม และราชการอื่น ตามที่มีกฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกระทรวงวัฒนธรรม หรือส่วนราชการที่สังกัดกระทรวงวัฒนธรรม

ทรัพยากรสิ่งแวดล้อม

ชื่อแหล่งน้ำ : เขื่อนกิ่วลม

สถานที่ตั้ง : ตำบลบ้านแลง อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

เป็นเขื่อนคอนกรีตขนาดใหญ่ สร้างด้วยคอนกรีตเสริมเหล็กแบบ Gravity Dam มีเนื้อที่ถึง 10,000 ไร่ ตัวเขื่อนสูง 26.50 เมตร สันเขื่อนยาว 5,035 เมตร กว้าง 135 เมตร เก็บกักน้ำได้ 112ล้านลูกบาศก์เมตร

มีปริมาณน้ำไหลเข้าอ่างเฉลี่ยปีละ 578 ล้านลูกบาศก์เมตร ปัจจุบันมีน้ำในเขื่อนฯ 69,338 ล้านลูกบาศก์เมตร เขื่อนกัวลม เป็นเขื่อนเอนกประสงค์เพื่อการชลประทาน สร้างกันแม่น้ำวัง ที่บริเวณช่องเขากัวลม ตำบลบ้านแลง อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง มีความยาวตั้งแม่ทางเหนือของอำเภอเมืองไปจนถึงอำเภอแจ้ห่ม ก่อสร้างเมื่อ พ.ศ.2511 ตัวเขื่อนสร้างเสร็จเมื่อ พ.ศ.2515 งานระบบส่งน้ำเสร็จพ.ศ. 2524 เป็นเขื่อนที่อยู่ใต้น้ำ

ชื่อแหล่งน้ำ: เขื่อนแม่จาง

สถานที่ตั้ง : อำเภอแม่เมาะ จังหวัดลำปาง

เป็นเขื่อนของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทยสร้างกันลำน้ำแม่จาง มีเนื้อที่ถึง 11,000 ไร่

ชื่อแหล่งน้ำ : เขื่อนกัวคอกหมา

สถานที่ตั้ง : ตำบลปงดอน อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง

ห่างจากตัวอำเภอแจ้ห่มไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ ประมาณ 13 กิโลเมตร และอยู่เหนือเขื่อนกัวลมไปตามลำน้ำประมาณ 38 กิโลเมตร สำหรับทำนบดินปิดช่องเขาต่ำ (Saddle Dam) อยู่ทางฝั่งขวา ห่างจากตัวเขื่อนหลักออกไปเป็นระยะทางประมาณ 2 กิโลเมตร มีเนื้อที่ถึง 7,925 ไร่ มีความจุเก็บกัก 170 ล้านลูกบาศก์เมตร ปัจจุบันมีน้ำในเขื่อน 52,990 ลูกบาศก์เมตร อ่างเก็บน้ำมีพื้นที่รับน้ำฝน 1,275 ตารางกิโลเมตร และปริมาณน้ำไหลลงอ่างเก็บน้ำทั้งปี 265 ลูกบาศก์เมตร

ชื่อแหล่งน้ำ : อ่างเก็บน้ำแม่มอก

สถานที่ตั้ง : หมู่ที่ 7 ตำบลเวียงมอก อำเภอเถิน จังหวัดลำปาง

เป็นเขื่อนทำนบดินขนาดใหญ่ มีเนื้อที่ถึง 12,000 ไร่ กว้าง 2 กิโลเมตร เขื่อนยาว 1.9 กิโลเมตร ความจุของอ่างที่ระดับน้ำเก็บกัก 96 ล้านลูกบาศก์เมตร ความจุที่ระดับน้ำนองสูงสุด 138 ล้านลูกบาศก์เมตร ระบายน้ำล้นกว้าง 45 เมตร มีท่อส่งน้ำ 3 แห่ง ส่งน้ำให้กับอำเภอทุ่งเสลี่ยม และแปลงอพยพของประชาชนที่ย้ายออกจากพื้นที่ในบริเวณการสร้างอ่างตั้งอยู่ อยู่ห่างจากปากทางแยกที่อำเภอเถิน ระยะทางประมาณ 50 กิโลเมตร

ข้อมูลแต่ละอำเภอ

1. อำเภอจาง

1.1. สภาพพื้นที่

พื้นที่มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมคางหมู เป็นที่ราบ ร้อยละ 22 เป็นป่าเขาร้อยละ 73 เป็นพื้นที่น้ำร้อยละ 5

1.2. การคมนาคม

อำเภอจางห่างจากกรุงเทพมหานครประมาณ 680 กิโลเมตร ใช้เวลาเดินทางประมาณ 8-9 ชั่วโมง สามารถเดินทางสู่อำเภอจางได้หลายเส้นทาง

ทางบก ถนนพหลโยธินสายเหนือ เริ่มจากกรุงเทพมหานคร-นครสวรรค์-กำแพงเพชร-ตาก-เข้าสู่ตัวเมืองลำปาง 600 กิโลเมตร ขับรถอีกประมาณ 83 กิโลเมตรก็จะถึงอำเภอจาง ถนนสายลำปาง-จาง เป็นถนน 4 ช่องทางการจราจร สามารถสัมผัสธรรมชาติสวยงามตลอดสองข้างทาง ส่วนสายแพร่ ใช้เส้นทางแพร่-สอง-จาง ใช้เวลาเดินทางประมาณ 1 ชั่วโมงเศษ

ทางรถไฟ ลงรถไฟที่สถานีรถไฟนครลำปาง แล้วต่อรถสู่อำเภอจางอีก 80 กิโลเมตร

ทางเครื่องบิน สามารถเลือกลงได้ที่ท่าอากาศยานลำปางหรือท่าอากาศยานแพร่ก็ได้

1.3. ระยะทาง จากอำเภอองาว ถึงตัวอำเภอเมือง เป็นระยะทาง 83 กิโลเมตร

1.4. การเสี่ยงภัยธรรมชาติ

- อำเภอองาว เสี่ยงภัยทางธรรมชาติ ได้แก่ อุทกภัย ภัยแล้ง วาตภัย โรคและศัตรูพืชระบาด

1.5. แหล่งน้ำอุปโภค บริโภค

- อำเภอองาว มีแหล่งน้ำที่ใช้อุปโภค บริโภค ได้แก่ แม่น้ำงาว แม่น้ำวัง อ่างเก็บน้ำเหนือ อ่างเก็บน้ำแม่เมือง อ่างเก็บน้ำแม่แมะ คลองชลประทานต่างๆ การประปา และบ่อบาดาล

1.6. ลักษณะของดิน

ลักษณะดินของอำเภอองาว มีลักษณะเป็นดินเหนียว และดินร่วน

1.7. ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ป่าไม้ของอำเภอองาว 940,000 ไร่ แร่ดินขาว อยู่ที่ ต.บ้านหวด แร่ลิกไนท์ อยู่ที่ ต.แม่ตึบ

1.8. ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิตในหมู่บ้าน

- ศิลปะ อำเภอองาว มีวัดจองคำ ซึ่งถือเป็นโบราณสถาน

- วัฒนธรรม อำเภอองาว มีชนเผ่า เย้า อาข่า ไทยลื้อ กระเหรี่ยง มีการฟั่นเจิ้ง ฟ้อนเล็บ

- ประเพณี อำเภอองาว มีประเพณีการตานก๋วยสลาก ยี่เป็ง สงกรานต์ ปีใหม่เมืองง้าว เงิน ลอยกระทง ประเพณีถือศีล กินผักอำเภอองาว ประเพณีโล้ชิงช้า ประเพณีฮ้องขวัญหรือสู่ขวัญ ประเพณีสืบชะตา ประเพณีปอยน้อยหรือปอย(บวชลูกแก้ว) ประเพณีขึ้นตำตั่งสี่ ประเพณีเอาขวัญข้าว ประเพณีการเข้าเบิก ประเพณีตานหลวงพระเจ้า ประเพณีตานตุ้ง ประเพณีตานข้าวใหม่ ประเพณีฟ้อนผีมด

- วิถีชีวิตในชุมชน เป็นวิถีชีวิตแบบกึ่งเมืองกึ่งชนบท

1.9. ผู้รู้/ภูมิปัญญา

1 ด้านเกษตรกรรม มีการแปรรูปผักและผลไม้ ได้แก่ การทำกล้วยบาร์บีคิว สมุนไพรสำเร็จรูป ถั่วสมุนไพร ข้าวเกรียบฟักทอง มีการทำเกษตรอินทรีย์ เช่น การทำปุ๋ยหมักจุลินทรีย์ อี เอ็ม

2 ด้านอุตสาหกรรม โรงงานถ่านอัดแท่ง และเครื่องใช้จากไม้ไผ่ มีการถนอมอาหาร การแกะสลักไม้ การทำอาหารพื้นเมือง

3 ด้านพาณิชย์กรรม มีการรวมกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต กองทุนหมู่บ้าน การรวมกลุ่มของสินค้า OTOP

4 ด้านเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ผลิตภัณฑ์คุณภาพจากไม้, แกะสลัก, สิ่งทอเครื่องใช้ต่างๆ, การทำเครื่องหนัง, สุนัขล้าน, ใบชาอบแห้ง, ปุ๋ยหมักจุลินทรีย์ อี เอ็ม

5 ด้านการจัดการและการบริการ ในอำเภอองาว จัดให้มีการนวดแผนไทย มีहनานวัด และมีมัคนายก

1.10. แหล่งประกอบการที่เอื้อต่อการประกอบอาชีพ

1 ด้านเกษตรกรรม มีโรงสี, โรงงานอุตสาหกรรมถ่านอัดแท่ง และเครื่องใช้จากไม้ไผ่ , ตลาดกลาง, สถานประกอบการ, ร้านค้า, ห้างสรรพสินค้า, สหกรณ์, ตลาดริมทาง/ตลาดสด

2 ด้านอุตสาหกรรม ในอำเภอองาว มีโรงงานอุตสาหกรรมไม้บ้านร่องผลิตถ่านอัดแท่ง และเครื่องใช้จากไม้ไผ่ มีร้านค้าชุมชนต่างๆ โรงงานผลิตตะเกียบ โรงงานอบลำไย โรงงานผลิตเครื่องหนัง

3 ด้านพาณิชย์กรรม ในอำเภอองาว มีศูนย์จำหน่ายผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นที่ตลาดกลาง และศูนย์จำหน่ายสินค้าOTOP

4 ความคิดสร้างสรรค์ มีศูนย์สาธิตและจำหน่ายสินค้า OTOP มีการสนับสนุนท่องเที่ยว มีระบบอินเทอร์เน็ต โรงแรม บ้านพัก

5 การจัดการและบริการ มีแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ อุทยานแห่งชาติถ้ำผาไท ต.บ้านหวด วัดจองคำ พระอารามหลวง ต.บ้านหวด ศูนย์วิจัยกีฏวิทยาป่าไม้ที่ 1 ต.บ้านหวด ศาลเจ้าพ่อประตู่ผา ต.บ้านหวด มีสถานประกอบการ มีห้างสรรพสินค้า มีโรงงานอุตสาหกรรม และร้านค้าชุมชน

2. อำเภอแจ้ห่ม

2.1. สภาพพื้นที่

สภาพพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นภูเขา มีป่าไม้ล้อมรอบ มีที่ราบลุ่มบริเวณ ที่ราบใกล้แม่น้ำเป็นบางส่วน มีพื้นที่ป่าไม้ประมาณร้อยละ 76 ของพื้นที่ทั้งหมด มีพื้นที่ภูเขาครอบคลุมโดยรอบของพื้นที่อำเภอ ซึ่งอยู่บริเวณ ร้อยละ 5

2.2. การคมนาคม สามารถเดินทางไปยังอำเภอแจ้ห่ม ได้ด้วยรถจักรยานยนต์ รถยนต์ส่วนบุคคล และรถประจำทาง

2.3. ระยะทาง จากอำเภอแจ้ห่ม ถึงตัวอำเภอเมือง เป็นระยะทาง 52 กิโลเมตร

2.4. การเสี่ยงภัยธรรมชาติ

อำเภอ แจ้ห่ม เสี่ยงภัยทางธรรมชาติ ได้แก่ อุทกภัย ภัยแล้ง วาตภัย โรคและศัตรูพืชระบาด

2.5. แหล่งน้ำอุปโภค บริโภค

แหล่งน้ำในการอุปโภค บริโภคของอำเภอแจ้ห่ม ได้แก่ แม่น้ำวัง แม่น้ำสอย แม่น้ำมอย มีอ่างเก็บน้ำแม่แมะ อ่างเก็บน้ำห้วยแม่ตา มีคลองชลประทาน การประปา และบ่อน้ำบาดาล

2.6. ลักษณะของดิน

ลักษณะดินของอำเภอแจ้ห่ม เป็นดินเหนียว ดินทราย และดินร่วน

2.7. ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ทรัพยากรธรรมชาติได้แก่ป่าไม้ ดินขาว น้ำตก ถ้ำโบราณ แร่พลวง แร่แมงกานีส แร่หินปูน

2.8. ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิตในหมู่บ้าน

- ศิลปะ มีโบราณสถาน ได้แก่วัดผาแดงหลวง
- วัฒนธรรม ชนเผ่ากระเหรี่ยง มีการฟ้อนเจิง ฟ้อนเล็บ
- ประเพณี ตานก๋วยสลาก ยี่เป็ง สงกรานต์ ลอยกระทง ประเพณีฮ้องขวัญหรือสู่ขวัญ ประเพณีสืบชะตาประเพณีปอยน้อยหรือปอย(บวชลูกแก้ว) ประเพณีขึ้นต้าวตั้งสี่ ประเพณีเอาขวัญข้าว ประเพณีการเข้าเบิก ประเพณีตานหลวงพระเจ้า ประเพณีตานตุง ประเพณีตานข้าวใหม่
- วิถีชีวิตในชุมชน เป็นวิถีชีวิตแบบกึ่งเมืองกึ่งชนบท

2.9. ผู้รู้/ภูมิปัญญา

- 1 ด้านเกษตรกรรม มีการแปรรูปผัก ผลไม้ เช่น กกล้วยเบรคแตก ข้าวแต่น้ำแดงโม ข้าวซ้อมมือ น้ำปู และยังมีการประดิษฐ์ ดอกไม้ประดิษฐ์จากกระดาษสา การทำก่องข้าว กระจ่างพื้นเมือง ผ้าถัก ผ้าทอต่างๆ
- 2 ด้านอุตสาหกรรม มีการถนอมอาหาร และการทำอาหารพื้นเมือง เช่นการทำน้ำปู และยังมีการทำลูกประคบ สมุนไพรน้ำมันเหลือง

- .3 ด้านพาณิชย์กรรม มีสหกรณ์หมู่บ้าน มีร้านค้า และสถานบริการน้ำมัน
- 4 ด้านเศรษฐกิจสร้างสรรค์ มีผลิตภัณฑ์สิ่งทอ เครื่องใช้ต่างๆ เช่น ผ้าทักโคเซทหงส์ฟ้า ผ้าทอพื้นเมือง ผลิตภัณฑ์จากเมล็ดมะค่า รวมทั้งสิ่งของดำเนินงานประดิษฐ์ เช่น ดอกไม้ประดิษฐ์จากกระดาษสา กระเป๋าพื้นเมือง
- 5 ด้านการจัดการและการบริการ มีการนวดแผนไทย มีหอนานวด และมีมัคนายก

2.10. แหล่งประกอบการที่เอื้อต่อการประกอบอาชีพ

- 1 ด้านเกษตรกรรม มีโรงสีข้าว 50 โรง ,โรงเก็บผลผลิต,ร้านค้า,สหกรณ์
- 2 ด้านอุตสาหกรรม มีโรงบ่มใบยา โรงปูนซีเมนต์ เหมือนแร่ดินขาว 20 แห่ง ร้านค้าชุมชน
- 3 ด้านพาณิชย์กรรม ศูนย์จำหน่ายผลิตภัณฑ์ OTOP
- 4 ความคิดสร้างสรรค์ มีศูนย์สาธิตและจำหน่าย,การท่องเที่ยว,ระบบอินเทอร์เน็ต,โรงแรม
- 5 การจัดการและบริการ มีแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ วัดอภัยไชยศิริ ,ถ้ำโบราณ,น้ำตกและจุดชมวิว โรงงานบ่มใบยา และร้านค้าชุมชน

3. อำเภอเมือง

3.1. สภาพพื้นที่

ลักษณะพื้นที่ส่วนใหญ่ของอำเภอเมือง เป็นที่ราบบริเวณและบริเวณลุ่มแม่น้ำต่าง ๆ เพียงเล็กน้อย

3.2. การคมนาคม สามารถเดินทางไปยังอำเภอเมือง ได้ด้วย รถจักรยานยนต์ รถยนต์ส่วนบุคคล และรถประจำทาง

3.3. ระยะทาง จากอำเภอ

3.4. การเสี่ยงภัยธรรมชาติ

อำเภอ เมือง เสี่ยงภัยทางธรรมชาติ ได้แก่ อุทกภัย ภัยแล้ง วาตภัย โรคและศัตรูพืชระบาด

3.5. แหล่งน้ำอุปโภค บริโภค

แหล่งน้ำในการอุปโภค บริโภคของอำเภอเมือง ได้แก่แม่น้ำต๋อย แม่น้ำวัง หนองกระทิง เขื่อนก๊วลม เขื่อนยาง คลองชนประทาน การประปา และบ่อน้ำบาดาล

3.6. ลักษณะของดิน

ลักษณะดินของอำเภอเมือง เป็นดินเหนียว ดินทราย และดินร่วน

3.7. ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ทรัพยากรธรรมชาติได้แก่ ทรัพยากรแร่ เช่น แร่พลวง ดินขาว แร่ดินเบา ทรัพยากรป่าไม้ เช่น ไม้สัก ไม้เต็ง ไม้รัง ไม้แดง ไม้ประดู่

3.8. ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิตในหมู่บ้าน

- ศิลปะ มีโบราณสถาน ได้แก่ วัดพระแก้วดอนเต้า วัดพระธาตุเสด็จ วัดม่อนพระยาแช่ กำแพงเมือง วัดแสนเมืองมา วัดอุโมงค์ วัดประตูปอง วัดป่าพร้าว วัดกู่คำ วัดปงสนุกใต้ วัดสุชาดาราม วัดคະตึกเชียงมัน วัดหัวขวง หออะม็อก วัดพระเจ้าทันใจ
- วัฒนธรรมของหมู่บ้าน ชนเผ่าไทยยวน ชนเผ่าอีวเมี่ยน ชนเผ่าไทยมอญ ชนเผ่าไทยใหญ่ มีการฟ้อนเล็บ ฟ้อนเจิง

- ประเพณี ตานก๋วยสลาก ยี่เป็ง สงกรานต์ ลอยกระทง ประเพณีอั้งขวัญหรือคู่ขวัญ ประเพณีสืบชะตาประเพณีปอยน้อยหรือปอยย(บวชลูกแก้ว) ประเพณีขึ้นตำตั่งสี่ ประเพณีเอาขวัญข้าว ประเพณีการเข้าเบิก ประเพณีตานหลวงพระเจ้า ประเพณีตานตุง ประเพณีตานข้าวใหม่

- วิถีชีวิตในชุมชน เป็นวิถีชีวิตแบบกึ่งเมืองกึ่งชนบท

3.9. ผู้รู้/ภูมิปัญญา

1 ด้านเกษตรกรรม มีการทำเสื่อพื้นเมือง ชุดผ้าไหม ผลิตภัณฑ์ผ้าฝ้ายทอมือ

2 ด้านอุตสาหกรรม การทำเซรามิค เช่น ถ้วยตราไก่ การทำเครื่องปั้นดินเผา การทำอาหารพื้นเมือง เช่น ใส่อั่ว น้ำพริกหนุ่ม แคบหมู

3 ด้านพาณิชย์กรรม มีสหกรณ์หมู่บ้าน มีร้านค้า กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

4 ด้านเศรษฐกิจสร้างสรรค์ มีผลิตภัณฑ์ผ้าฝ้ายทอมือ ผลิตภัณฑ์จากสมุนไพร เช่น สบู่เหลวน้ำผึ้งผสมขมิ้น ครีมนวดผมอัญชัญ

5 ด้านการจัดการและการบริการ มีการนวดแผนไทย มีนันทนวัต และมีมัคนายก

3.10. แหล่งประกอบการที่เอื้อต่อการประกอบอาชีพ

1 ด้านเกษตรกรรม มีร้านค้า,สหกรณ์,ตลาดริมทาง/ตลาดนัด,โรงสีข้าว,โรงเก็บผลผลิต,สถานประกอบการ,ตลาดริมทาง/ตลาดสด

2 ด้านอุตสาหกรรม มีร้านค้าชุมชน,สถานประกอบการ,โรงงานเซรามิค,โรงงานเครื่องปั้นดินเผา,โรงงานอาหารกระป๋อง โรงงานน้ำตาล,ผลิตภัณฑ์ไม้ไผ่

3 ด้านพาณิชย์กรรม ศูนย์จำหน่ายผลิตภัณฑ์ OTOP,ศูนย์จำหน่ายผลิตภัณฑ์เซรามิค,ร้านค้าจำหน่ายผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผา,สถานประกอบการ

4 ความคิดสร้างสรรค์ มีโรงพยาบาล,ศูนย์สาธิตและจำหน่าย,การท่องเที่ยว,ระบบอินเทอร์เน็ต,โรงแรม รีสอร์ท บ้านพักโฮมสเตย์

5 การจัดการและบริการ มีสถานประกอบการ,ห้างสรรพสินค้า เช่น ห้างสรรพสินค้าบิ๊กซี ห้างสรรพสินค้าเทสโก้โลตัส ห้างสรรพสินค้าเสรี,โรงงานเซรามิค,โรงงานเครื่องปั้นดินเผา,โรงงานอาหารกระป๋อง โรงงานน้ำตาล,แหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ ศาลเจ้าพ่อหลักเมือง พระพุทธรูปรัตนไตรย์รัตนชัยวัฒนจักรุทิศ บ้านเสานักวิหารพระเจ้าทองทิพย์ เขื่อนกัวลม และร้านค้าชุมชน

4. อำเภอเมืองปาน

4.1. สภาพพื้นที่

ลักษณะพื้นที่ส่วนใหญ่ของอำเภอเมืองปาน เป็นพื้นที่ป่าและเทือกเขาสูง สลับซับซ้อนมีที่ราบบริเวณเชิงเขา และบริเวณลุ่มแม่น้ำต่าง ๆ เพียงเล็กน้อย

4.2. การคมนาคม

สามารถเดินทางไปยังอำเภอเมืองปาน ได้ด้วยรถยนต์ส่วนบุคคล และรถประจำทาง

4.3. ระยะทาง จากอำเภอเมืองปาน ถึงตัวอำเภอเมือง เป็นระยะทาง 32 กิโลเมตร

4.4. การเสี่ยงภัยธรรมชาติ

- อำเภอ เมืองปาน เสี่ยงภัยทางธรรมชาติ ได้แก่ อุทกภัย ภัยแล้ง วาตภัย โรคและศัตรูพืชระบาด

4.5. แหล่งน้ำอุปโภค บริโภค

- แหล่งน้ำในการอุปโภค บริโภคของอำเภอเมืองปาน ได้แก่ น้ำแม่เตาะ-แม่ต้อม น้ำแม่มอน น้ำแม่ปาน น้ำแม่กวม น้ำแม่บอม น้ำแม่ต๋อย น้ำแม่เนิง แม่น้ำวัง แม่น้ำสอย แม่น้ำมอย มีอ่างเก็บน้ำแม่กาน้อย อ่างเก็บน้ำแม่กองปิน มีคลองชลประทาน การประปา และบ่อน้ำบาดาล

4.6. ลักษณะของดิน

ลักษณะดินของอำเภอเมืองปาน เป็นดินเหนียว ดินทราย และดินร่วน

4.7. ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ทรัพยากรธรรมชาติได้แก่ป่าไม้ น้ำตก บ่อน้ำแร่ น้ำพุร้อน

4.8. ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิตในหมู่บ้าน

- ศิลปะ มีโบราณสถาน ได้แก่ พระธาตุจอมก้อย วัดศรีหลวงแจ้ซ้อน

- วัฒนธรรมของหมู่บ้าน มีชนเผ่าแม่ว มู่เซอ กระเหรี่ยง ลีซอ ไทยใหญ่ มีการฟ้อนเจิง ฟ้อนเล็บ เต้นคะจี้

4.9. ผู้รู้/ภูมิปัญญา

1 ด้านเกษตรกรรมมีการทำกระเป่าพื้นเมือง ผ้าฝัก ผ้าทอต่างๆ การทำชาเขียวใบหม่อน และการแปรรูปเกษตรบ้านสบลี

2 ด้านอุตสาหกรรม มีการถนอมอาหาร เช่นการทำเห็ดหอมแจ้ซ้อน และการทำอาหารพื้นเมือง การทำกระดาษใยพืชธรรมชาติ

3 ด้านพาณิชยกรรม มีสหกรณ์หมู่บ้าน มีร้านค้า กองทุนหมู่บ้าน กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

4 ด้านเศรษฐกิจสร้างสรรค์ มีผลิตภัณฑ์สิ่งทอ เครื่องใช้ต่างๆ ผลิตภัณฑ์เครื่องจักรสานบ้านแม่กองปิน ผลิตภัณฑ์จักรสานตะกร้าทางมะพร้าว

5 ด้านการจัดการและการบริการ มีการนวดแผนไทย มีนันทนวัต และมีมัคนายก

4.10. แหล่งประกอบการที่เอื้อต่อการประกอบอาชีพ

1 ด้านเกษตรกรรม มีร้านค้า,สหกรณ์,ตลาดริมทาง/ตลาดนัด,โรงสีข้าว,โรงเก็บผลผลิต,สถานประกอบการ

2 ด้านอุตสาหกรรม มีร้านค้าชุมชน,สถานประกอบการ

3 ด้านพาณิชยกรรม ศูนย์จำหน่ายผลิตภัณฑ์ OTOP

4 ความคิดสร้างสรรค์ มีศูนย์สาธิตและจำหน่าย,การท่องเที่ยว,ระบบอินเทอร์เน็ต,โรงแรม รีสอร์ท บ้านพักโฮมสเตย์

5 การจัดการและบริการ มีแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ อุทยานแห่งชาติน้ำตกแจ้ซ้อน และร้านค้าชุมชน

5. อำเภอวังเหนือ

5.1. สภาพพื้นที่

ลักษณะพื้นที่ส่วนใหญ่ของอำเภอวังเหนือ มีพื้นที่ทั้งหมด 1,034 ตารางกิโลเมตร หรือ 646,451 ไร่ พื้นที่ส่วนมากเป็นป่าไม้และภูเขาถึงร้อยละ 80 และมีพื้นที่ราบแม่น้ำวังเพียงร้อยละ 20

5.2. การคมนาคม

สามารถเดินทางไปยังอำเภอวังเหนือ ได้ด้วยรถยนต์ส่วนบุคคล และรถประจำทาง

5.3. ระยะทาง จากอำเภอวังเหนือ ถึงตัวอำเภอเมือง เป็นระยะทาง 107 กิโลเมตร

5.4. การเสี่ยงภัยธรรมชาติ

อำเภอ วังเหนือ เสี่ยงภัยทางธรรมชาติ ได้แก่ อุทกภัย ภัยแล้ง วาตภัย โครและศัตรูพืชระบาด

5.5. แหล่งน้ำอุปโภค บริโภค

แหล่งน้ำในการอุปโภค บริโภคของอำเภอวังเหนือ ได้แก่แม่น้ำวัง แม่น้ำหืด มีอ่างเก็บน้ำแม่ตาก อ่างเก็บน้ำมีชัย อ่างเก็บน้ำแม่มอก ลำห้วยแม่กืด มีคลองชลประทาน การประปา และบ่อน้ำบาดาล

5.6. ลักษณะของดิน

ลักษณะดินของอำเภอวังเหนือ เป็นดินเหนียว ดินทราย และดินร่วน

5.7. ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ทรัพยากรธรรมชาติได้แก่ ไม้สักและไม่เต็งรัง แร่ดินขาว แร่บอลเคลย์ แร่ซีไรท์

5.8. ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิตในหมู่บ้าน

- ศิลปะ มีโบราณสถาน ได้แก่ วัดบ้านก่อ วัดติโลกอาราม วัดพระเกิด

- วัฒนธรรม มีชนเผ่าไทยใหญ่ ลีซอ มีการฟ้อนเจิง ฟ้อนเล็บ เต้นจະคิ

- ประเพณี ตานก๋วยสลาก ยี่เป็ง สงกรานต์ ลอยกระทง ประเพณีฮ้องขวัญหรือสู่ขวัญ ประเพณีสืบชะตาประเพณีปอยน้อยหรือปอย(บวชลูกแก้ว) ประเพณีฟ้อนผีผัด ประเพณีขึ้นต้าวตั้งสี่ ประเพณีเอาขวัญข้าว ประเพณีการเข้าเบิก ประเพณีตานหลวงพระเจ้า ประเพณีตานตุ้ง ประเพณีตานข้าวใหม่

- วิถีชีวิตในชุมชน เป็นวิถีชีวิตแบบกึ่งเมืองกึ่งชนบท

5.9. ผู้รู้/ภูมิปัญญา

1 ด้านเกษตรกรรม มีการแปรรูปผัก และผลไม้ ได้แก่ ผักกาดดอง กล้วยบาร์บีคิว น้ำส้มเกร็ดหิมะ

2 ด้านอุตสาหกรรม มีการถนอมอาหาร ได้แก่ การทำไข่เค็ม การแกะสลัก ได้แก่ การแกะสลักรากไม้ แกะสลักไม้มังกรตั้งโต๊ะ

3 ด้านพาณิชย์กรรม มีสหกรณ์หมู่บ้าน มีร้านค้า มีกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต กองทุนหมู่บ้าน

4 ด้านเศรษฐกิจสร้างสรรค์ มีผลิตภัณฑ์สิ่งทอ เครื่องใช้ต่างๆ เช่น กระเป๋าผ้าปักชาวเขา ผ้าทอ ผ้าไหมแถมผ้าขาววังปักมุกผลิตภัณฑ์จากไม้ เช่น สล้อ ชั้นวางของ นาฬิกาไม้สัก พานไม้มะขาม โมบายกระดังไม้ไผ่ แกะสลัก ได้แก่ การแกะสลักรากไม้ แกะสลักไม้มังกรตั้งโต๊ะ

5 ด้านการจัดการและการบริการ มีการนวดแผนไทย มีนันทนวัต และมีมัคนายก

5.10. แหล่งประกอบการที่เอื้อต่อการประกอบอาชีพ

1 ด้านเกษตรกรรม มีร้านค้า,สหกรณ์,โรงสีข้าว,ตลาดริมทาง/ตลาดนัด,โรงเก็บผลผลิต,สถานประกอบการ

2 ด้านอุตสาหกรรม มีร้านค้าชุมชน,สถานประกอบการ

3 ด้านพาณิชย์กรรม ศูนย์จำหน่ายผลิตภัณฑ์ OTOP,สถานประกอบการ

4 ความคิดสร้างสรรค์ มีศูนย์สาธิตและจำหน่าย,การท่องเที่ยว,ระบบอินเทอร์เน็ต,โรงแรม

5 การจัดการและบริการ มีแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ น้ำตกวังแก้ว พระธาตุวัดพระเกิด วัดบ้านก่อ ดอยหนอก ดอยพระพุทธรูปใหญ่ ถ้ำผางาม และมีร้านค้าในชุมชน

6. อำเภอห้วยฉัตร

6.1. สภาพพื้นที่

ลักษณะพื้นที่ส่วนใหญ่ของอำเภอห้วยฉัตร เป็นพื้นที่ป่า สลับซับซ้อนมีที่ราบบริเวณเชิงเขา และบริเวณลุ่มแม่น้ำต่าง ๆ เพียงเล็กน้อย

6.2. การคมนาคม

สามารถเดินทางไปยังอำเภอห้างฉัตร ได้ด้วย รถจักรยานยนต์ รถยนต์ส่วนบุคคล และรถประจำทาง

6.3. ระยะทางจากอำเภอห้างฉัตร ถึงตัวอำเภอเมือง เป็นระยะทาง 16 กิโลเมตร

6.4. การเสี่ยงภัยธรรมชาติ

อำเภอ ห้างฉัตร เสี่ยงภัยทางธรรมชาติ ได้แก่ อุทกภัย ภัยแล้ง วาตภัย โรคและศัตรูพืชระบาด

6.5. แหล่งน้ำอุปโภค บริโภค

แหล่งน้ำในการอุปโภค บริโภคของอำเภอห้างฉัตร ได้แก่ลำน้ำแม่ตาล ลำน้ำแม่ไพร ลำน้ำแม่ยาว มีอ่างเก็บน้ำแม่ยาว อ่างเก็บน้ำแม่ไพร อ่างเก็บน้ำห้วยเรียน อ่างเก็บน้ำปางปง อ่างเก็บน้ำแม่ตาลน้อย อ่างเก็บน้ำห้วยแม่สัน ห้วยแม่ตาล ห้วยแม่วิก ห้วยแม่ฮาว มีคลองแม่่น้อย การประปา และบ่อน้ำบาดาล

6.6. ลักษณะของดิน

ลักษณะดินของอำเภอห้างฉัตร เป็นดินเหนียว ดินทราย และดินร่วน

6.7. ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ทรัพยากรธรรมชาติได้แก่ป่าไม้

6.8. ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิตในหมู่บ้าน

-ศิลปะ มีโบราณสถาน ได้แก่ วัดสันทราย วัดปางม่วง วัดปงยางคค

-วัฒนธรรมของหมู่บ้าน มีชนเผ่าลัวะ เผ่าม้ง มีการฟ้อนเล็บ ฟ้อนเจิง

-ประเพณี ตานก๋วยสลาก ยี่เป็ง สงกรานต์ ลอยกระทง ประเพณีฮ้องขวัญหรือสู่ขวัญ ประเพณีสืบชะตาประเพณีปอยน้อยหรือปอย(บวชลูกแก้ว) ประเพณีขึ้นตำตั่งสี่ ประเพณีเอาขวัญข้าว ประเพณีการเข้าเบิก ประเพณีตานหลวงพระเจ้า ประเพณีตานตุ้ง ประเพณีตานข้าวใหม่ ประเพณีฟ้อนผีผัด

-วิถีชีวิตในชุมชน เป็นวิถีชีวิตแบบกึ่งเมืองกึ่งชนบท

6.9. ผู้รู้/ภูมิปัญญา

1 ด้านเกษตรกรรม มีการทำเสื่อพื้นเมือง ชุดผ้าไหม การแปรรูปผัก ผลไม้ ได้แก่ ข้าวเกรียบฟักทอง

2 ด้านอุตสาหกรรม มีการถนอมอาหาร เช่นการทำเห็ดโคนดอง การทำอาหารพื้นเมือง ได้แก่ แหนม หมู น้ำพริกปลาบ น้ำพริกหนุ่มไข่เค็ม การทำเซรามิค เช่น ถ้วยตราไก่ ถ้วยชามฝาปิดลายสับปะรด เตาดม้น้ำมันหอมระเหย

3 ด้านพาณิชยกรรม มีสหกรณ์หมู่บ้าน มีร้านค้า กองทุนหมู่บ้าน กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

4 ด้านเศรษฐกิจสร้างสรรค์ มีผลิตภัณฑ์มีตลาด ผลิตภัณฑ์จากไม้ ได้แก่ โคมไฟกะลามะพร้าว แก้วไม้ไผ่ โคมไฟไม้ไผ่ สล้อ ซอซึง ผลิตภัณฑ์เศษไม้ประดิษฐ์

5 ด้านการจัดการและการบริการ มีการนวดแผนไทย มีนันทนวัต และมีมัคนายก

6.10. แหล่งประกอบการที่เอื้อต่อการประกอบอาชีพ

1 ด้านเกษตรกรรม มีร้านค้า,สหกรณ์,ตลาดริมทาง/ตลาดนัด,โรงสีข้าว,โรงเก็บผลผลิต,สถานประกอบการ

2 ด้านอุตสาหกรรม มีร้านค้าชุมชน,สถานประกอบการ,โรงงานเซรามิค

3 ด้านพาณิชยกรรม ศูนย์จำหน่ายผลิตภัณฑ์ OTOP,ศูนย์จำหน่ายผลิตภัณฑ์เซรามิค

4 ความคิดสร้างสรรค์ มีศูนย์สาธิตและจำหน่าย,การท่องเที่ยว,ระบบอินเทอร์เน็ต,โรงแรม รีสอร์ท บ้านพักโฮมสเตย์

5 การจัดการและบริการ มีแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ ศูนย์อนุรักษ์ช้างไทยและสวนป่าทุ่งเกวียน อุทยานแห่งชาติดอยขุนตาล และร้านค้าชุมชน

7. อำเภอแม่ทะ

7.1. สภาพพื้นที่

มีสภาพเป็นที่ราบสูง มีภูเขาล้อมรอบ มีที่ราบลุ่มเพียงเล็กน้อย และคลื่นลอนตื้นลึกสลับกับเนินเขา มีที่ราบเชิงเขา มีแม่น้ำลำธารไหลผ่านหลายสาย ได้แก่ แม่น้ำจาง ห้วยแม่พวก ห้วยแม่ทะ โดยเฉพาะแม่น้ำจาง ต้นกำเนิดในเทือกเขาอำเภอแม่เมาะ จังหวัดลำปาง ไหลผ่านพื้นที่เขตตำบลหัวเสือ ตำบลดอนไฟ ตำบลวังเงิน ตำบลแม่ทะ ตำบลนาคร้ว ตำบลป่าตัน ตำบลบ้านกิว และตำบลน้ำโจ้ ไหลไปบรรจบกับแม่น้ำวังที่อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง

7.2. การคมนาคม

ทางรถยนต์ ถนนสายลำปาง - เด่นชัย

ถนนสายแม่ทะ - บ้านพอน

ถนนสายลำปาง - แม่ทะ

ถนนสายป่าตัน - นาคร้ว (ร.พ.ช.)

ถนนสายสันดอนแก้ว - สบปราบ (ร.พ.ช.)

ถนนสายบ้านกิว - บ้านแม่ไท (โยธาธิการ)

ทางรถไฟ มีรถไฟสายกรุงเทพ ฯ - เชียงใหม่ ผ่านอำเภอแม่ทะ ที่บ้านแม่ทะ

7.3. ระยะทางจากหมู่บ้านถึงตัวอำเภอ

หมู่ที่ 1 ตำบลบ้านดง ห่างจากที่ว่าการอำเภอแม่เมาะประมาณ 35 ก.ม.

7.4. การเสี่ยงภัยธรรมชาติ

การเกิดน้ำป่าไหลหลาก และอุทกภัย

7.5. แหล่งน้ำอุปโภค บริโภค มาจากแม่น้ำ การประปา การชลประทาน และอ่างเก็บน้ำ เช่น อ่างเก็บน้ำห้วยบ้านเก่า

7.6. ลักษณะของดิน ส่วนใหญ่จะเป็นดินเหนียว

7.7. ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ดินเขา ถ่านหินลิกไนท์

7.8. ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิตในหมู่บ้าน

- ศิลปะ โบราณสถาน โบราณวัตถุ

-วัฒนธรรมของหมู่บ้าน เป็นแบบพื้นเมือง

-ประเพณี ตานก๋วยสลาก ยี่เป็ง สงกรานต์ สรงน้ำพระธาตุ งานพ่อนดาบเจ้าพ่อตนหลวง

7.9. ผู้รู้/ภูมิปัญญา

1 ด้านเกษตรกรรม ด้านสัตว์ ด้านพืช เห็ดหอมสด กาแฟสดอราบิก้า

2.ด้านอุตสาหกรรม มีโรงงานเซรามิค การถนอมอาหารและการแปรรูปอาหาร เช่น น้ำพริกเห็ดหอม

3.ด้านพาณิชยกรรม มีสหกรณ์หมู่บ้าน

4.ด้านเศรษฐกิจสร้างสรรค์ แกะสลัก บ้านหลุก และต.หัวเสือ งานจักสาน งานประดิษฐ์ดอกไม้จากดินต.หัวเสือ กระเป่าหนังเทียม การทอผ้า ผ้าทอตีนจก ผ้าลายยกดอก ผ้าทอลายน้ำไหล โบว์ประดิษฐ์

5. ด้านการจัดการ และบริการ มีหมอมือเมือง หนานวัด มัคทายก

7.10. แหล่งประกอบการที่เอื้อต่อการประกอบอาชีพ

- 1 ด้านเกษตรกรรม มีโรงสีข้าว
- 2 ด้านอุตสาหกรรม มีโรงงานเซรามิค สถานประกอบการ
 - 3 ด้านพาณิชย์กรรม มีสหกรณ์ร้านค้าจำหน่ายผลิตภัณฑ์
- 4 ด้านเศรษฐกิจสร้างสรรค์ -
- 5 ด้านการจัดการ และบริการ มีโรงงาน ร้านค้าในชุมชน อุตสาหกรรมครัวเรือน เช่น การทำเชื้อเห็ด และอุตสาหกรรมครัวเรือนการประดิษฐ์ดอกไม้กระดาษสา

8. อำเภอแม่เมาะ

8.1. สภาพพื้นที่

สภาพพื้นที่เป็นที่ราบลุ่ม และพื้นที่ราบระหว่างหุบเขา

8.2. การคมนาคมทางรถยนต์ ถนน ลำปาง-แม่เมาะสถานีขนส่ง

8.3. ระยะทางจาก หมู่ที่ 1 ตำบลบ้านดง ห่างจากที่ว่าการอำเภอแม่เมาะประมาณ 35 ก.ม.

8.4. การเสี่ยงภัยธรรมชาติ การเกิดน้ำป่าไหลหลาก และอุทกภัย

8.5. แหล่งน้ำอุปโภค บริโภค มาจากแม่น้ำ การประปา การชลประทาน และอ่างเก็บน้ำ เช่น แหล่งน้ำที่สำคัญ ได้แก่ อ่างเก็บน้ำแม่จาง อ่างเก็บน้ำแม่ขาม น้ำแม่จาง

8.6. ลักษณะของดิน ส่วนใหญ่จะเป็นดินปนทราย

8.7. ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่สำคัญของอำเภอ ได้แก่ ถ่านหินลิกไนต์ หินปูน

8.8. ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิตในหมู่บ้าน

- ศิลปะ โบราณสถาน โบราณวัตถุ ได้แก่ 1.ฟอสซิลหอยขม 13 ล้านปี ที่ตั้ง เหมืองแม่เมาะ (เฟส 5) ม.6 ต.แม่เมาะ อ.แม่เมาะ 2. ศาลเจ้าพ่อประตูผา ที่ตั้ง บ้านจำปุย ม.4 ต.บ้านดง 3. ภาพเขียนสีประตูผา 4. ภาพเขียนสีบ้านท่าสี่

- วัฒนธรรมของหมู่บ้าน เป็นแบบพื้นเมือง

- ประเพณี งานบวงสรวงเจ้าพ่อประตูผา งานสงกรานต์และบวงสรวงศาลหลักเมือง สรงน้ำพระพุทธรูป โบราณ สรงน้ำรอยพระพุทธรูปถาวรอง ประเพณีแผ่นดินหวัด ตานก๋วยสลาก บรรพชาสามเณร ภาคฤดูร้อน การแข่งขันเดิน-วิ่ง แม่เมาะมินิฮาล์ฟมาราธอน การแข่งขันจักรยานแม่เมาะเสื่อภูเขา เทศกาลท่องเที่ยวแม่เมาะ พิธีวางพวงมาลาพระบรมราชานุสาวรีย์ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว

8.9. ผู้รู้/ภูมิปัญญา

- 1 ด้านเกษตรกรรม ด้านเกษตรอินทรีย์ นายสมโภช ปานถม และนางรัศมิ์ ยิ่งสุขสันติสุข
- 2 ด้านอุตสาหกรรม โรงงานผลิตไฟฟ้า เหมืองแม่เมาะ ม.6 ต.แม่เมาะ
- 3 ด้านพาณิชย์กรรม มีสหกรณ์หมู่บ้าน
- 4 ด้านเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ปุ๋ยหมักอินทรีย์อัดเม็ด งานจักสาน งานประดิษฐ์จากไม้ไผ่ ลูกประคบ ตักตาเครื่องปั้นดินเผา ช่างแกะสลัก ผลิตภัณฑ์ดอกไม้ใยบัว ดอกไม้ประดิษฐ์จากดินไทย
- 5 ด้านการจัดการ และบริการ มีหมอเมือง หนานวัต มัคทายก .สวนพฤกษชาติ ที่ตั้ง เหมืองแม่เมาะ ม.6 ต.แม่เมาะโรงไฟฟ้าแม่เมาะ ม.6 ต.แม่เมาะ สนามกอล์ฟแม่เมาะ ทะเลสาบนาสัก ม.4 ต.นาสัก อ่างเก็บน้ำแม่จาง ม.1 ต.นาสักอ่างเก็บน้ำแม่ขาม ม.1 ต.บ้านดงภูเขาไฟตอยผาคอกหินฟู ม.8 ต.แม่

เกาะ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติอินทนิลศึกษา(เหมืองแม่เกาะ) เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ

8.10. แหล่งประกอบการที่เอื้อต่อการประกอบอาชีพ

- 1 ด้านเกษตรกรรม โรงสีข้าว
- 2 ด้านอุตสาหกรรม โรงงานผลิตตะเกียบ ,ไม้จิ้มฟัน ที่ตั้ง บ้านร้อง ม.2 ต.บ้านร้อง โรงงานอบลำไย บ้านสบปลิง ม.3 ต.บ้านโป่ง โรงงานผลิตเครื่องหนัง ที่ตั้ง บ้านสบแหง ม.1 ต.หลวงเหนือ
- 3 ด้านพาณิชย์กรรม มีกลุ่มวิสาหกิจชุมชน
- 4 ด้านเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ระบบอินเทอร์เน็ต
- 5 ด้านการจัดการ และบริการ มีโรงงานผลิตไฟฟ้า ร้านค้าในชุมชน อุตสาหกรรมครัวเรือน เช่น การประดิษฐ์ดอกไม้จากดินไทย

9. อำเภอ สบปราบ

9.1. สภาพพื้นที่

อำเภอสบปราบ คล้ายใบตำลึง เป็นแอ่งกระทะมีที่ราบตรงกลาง มีภูเขาล้อมรอบและมีแม่น้ำวังไหลผ่านกลางจากทิศเหนือไปทิศใต้ จากลักษณะดังกล่าวทำให้อากาศร้อนและแห้งแล้งในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนมิถุนายน และหนาวเย็นในช่วงเดือนพฤศจิกายน-มกราคม กับมีฝนตกชุกในเดือนมิถุนายน

9.2. การคมนาคม อำเภอสบปราบ สามารถเดินทางโดยรถยนต์ส่วนบุคคล รถจักรยานยนต์และรถประจำทาง

9.3. ระยะทางจาก การติดต่อระหว่างอำเภอ เป็นไปโดยสะดวก โดยมีถนนพหลโยธินผ่าน ดังนี้

- อำเภอสบปราบ ถึง อำเภอเถิน 35 กม.
- อำเภอสบปราบ ถึง อำเภอเกาะคา 38 กม.
- อำเภอสบปราบ ถึง อำเภอเมือง 53 กม.

การติดต่อระหว่างอำเภอต่างๆเป็นถนนราดยางและถนนลูกรังบางสายแต่ใช้สัญจรได้ตลอดปี

- ตำบลสบปราบ 1 กม.
- ตำบลนายาง 5 กม.
- ตำบลสมัย 6 กม.
- ตำบลแม่แก้วะ 7 กม.

9.4. การเสี่ยงภัยธรรมชาติ น้ำป่าไหลหลากและหินร่วงจากไหล่เขา

9.5. แหล่งน้ำอุปโภค บริโภค แม่น้ำวังไหลผ่านมีน้ำตลอดปี แต่ฤดูแล้งน้ำจะมีน้อย ราษฎรหมู่ที่ 1,2,3 ตำบลแม่แก้วะ หมู่ที่ 3,4,8 ตำบลนายาง หมู่ที่ 1,2,3,6,7,8 ตำบลสบปราบ ใช้เพาะปลูกและใช้ทำประปาอุปโภค บริโภค มีอ่างเก็บน้ำเพื่อใช้ในการอุปโภค บริโภค เช่น

- อ่างเก็บน้ำแม่ทาน หมู่ที่ 4 ตำบลแม่แก้วะ
- อ่างเก็บน้ำแม่เรียง หมู่ที่ 3 ตำบลสบปราบ
- อ่างเก็บน้ำแม่ทก หมู่ที่ 5 ตำบลสบปราบ

- อ่างเก็บน้ำห้วยสมัย หมู่ที่ 1 ตำบลสมัย
- อ่างเก็บน้ำห้วยหลวงหมู่ที่ 2 ตำบลสมัย
- อ่างเก็บน้ำแม่กาด หมู่ที่ 1 ตำบลนาayang
- อ่างเก็บน้ำแม่ทวย หมู่ที่ 2 ตำบลนาayang
- อ่างเก็บน้ำแม่ยอง หมู่ที่ 6 ตำบลนาayang
- อ่างเก็บน้ำแม่ปู่ หมู่ที่ 7 ตำบลนาayang
- อ่างเก็บน้ำแม่ปราบ หมู่ที่ 7 ตำบลนาayang

9.6. ลักษณะของดิน บางพื้นที่มีลักษณะที่เป็นดินเหนียว การระบายน้ำไม่ดี เหมาะแก่การปลูกข้าวและในบางพื้นที่มีลักษณะดินที่เป็นดินร่วนมีกรวดหินปะปน มีการระบายน้ำดี เหมาะแก่การเกษตร

9.7. ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

- ดินขาวและป่าไม้
- อุทยานแห่งชาติดอยจาง ที่ตั้ง บ้านนาไม้แดง ม.6 ต.นาayang
- บ่อน้ำทิพย์ ที่ตั้ง บ้านสบทก ม.3 ต.สบปราบ
- แคมป์แม่วัง ที่ตั้ง ม.6 ต.สบปราบ
- สวนวัง ที่ตั้ง ม.6 ต.สบปราบ
- อ่างเก็บน้ำต่าง ๆ

9.8. ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิตในหมู่บ้าน

- โบราณสถาน เช่น วัดหลวงสบปราบ ที่ตั้ง ม.2 ตำบลสบปราบ และวัดร้าง ตำบลนาayang
- ประเพณีตานก๋วยสลากและประเพณีปีใหม่เมือง
- วิถีชีวิตในชุมชนเป็นแบบกึ่งเมืองกึ่งชนบท

9.9. ผู้รู้/ภูมิปัญญา

1 ด้านเกษตรกรรม ข้าว อ้อย ถั่วลิสงและครึ่ง

2 ด้านอุตสาหกรรม

- บริษัทเหมืองบ้านปู่ จำกัด (มหาชน) ที่ตั้ง ต.แม่กัวะ อ.สบปราบ
- บริษัทเคแอนมิเนอร์ลส์ ที่ตั้ง ต.แม่กัวะ อ.สบปราบ
- โรงงานน้ำแข็งเงินพัฒนกิจ สาขาสบปราบ ต.สบปราบ อ.สบปราบ
- ลักษณะฟาร์ม บ้านวัฒนา ตำบลสบปราบ อำเภอสบปราบ
- บริษัทโฮมพอดเตอรี บ้านหล่ายฮ่องปู่พัฒนา ต.สบปราบ อ.สบปราบ
- โรงงานกวนพอดเตอรี (เซรามิค) บ้านวังยาว ต.แม่กัวะ อ.สบปราบ
- โรงงานก้อนดินเซรามิค บ้านวัฒนา ต.สบปราบ อ. สบปราบ
- บริษัทกำธรผ้าใบ/กำธรเตนท์เช่า บ้านไร่ ต.นาayang อ.สบปราบ
- บริษัทน้ำดื่มเจ้าพระยา บ้านปงกา ต.แม่กัวะ ต. นาayang อ.สบปราบ
- บริษัทน้ำดื่มเพนกวิน บ้านสบปราบ ม.2 ต.สบปราบ อ.สบปราบ

-บริษัทน้ำดื่มพีพี ตำบลสมัย อ. สบปราบ

-บริษัทซีเบลโก้ มิเนอร์ล ประเทศไทย จำกัด (มหาชน) ต.แม่กัวะ อ. สบปราบ

3 ด้านพาณิชย์กรรม มีธนาคาร 3 แห่ง คือธนาคารไทยพาณิชย์ สาขาสบปราบ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สหกรณ์การเกษตร

4 ด้านเศรษฐกิจสร้างสรรค์ กลุ่มอาชีพต่างๆในพื้นที่ เช่น ทอผ้า ทำไข่เค็ม ถั่วสมุนไพร เครื่องปั้นดินเผา (เซรามิก) ผ้าทอตีนจกบ้านน้ำหลง ผ้าทอน้ำไหล ตะกร้าทางมะพร้าวและไม้ไผ่ ไม้กวาดดอกหญ้าและจักสานไม้ไผ่

9.10. แหล่งประกอบการที่เอื้อต่อการประกอบอาชีพ

- 1 ด้านเกษตรกรรม มีโรงสีประจำหมู่บ้าน ตลาดผักสดริมทาง ตลาดนัด ร้านค้าขนาดเล็กและสหกรณ์
- 2 ด้านอุตสาหกรรม มีโรงงานเซรามิกและโรงงานน้ำ
- 3 ด้านพาณิชย์กรรม กลุ่มสตรีสหกรณ์ตำบลสบปราบ ศูนย์จำหน่ายและแสดงผลิตภัณฑ์การฝึกอบรม พัฒนาการแปรรูปแก้วโป่งข่า
- 4 ด้านการจัดการ และบริการ มีร้านค้าในชุมชนและสถานประกอบการ

10. อำเภอเกาะคา

10.1. สภาพพื้นที่

อำเภอเกาะคา ลักษณะพื้นที่โดยทั่วไปเป็นที่ราบลุ่มริมฝั่งแม่น้ำวัง และมีเนินสูงอยู่โดยรอบ ซึ่งลักษณะเช่นนี้ทำให้อากาศในฤดูร้อน ร้อนแห้งแล้งและอบอ้าว ในฤดูหนาวจะมีอากาศหนาวเย็น ส่วนฤดูฝนนั้นฝนตกไม่ถูกต้องตามฤดูกาล ทำให้ในบางพื้นที่ขาดแคลนน้ำสำหรับอุปโภคบริโภค และการเกษตรกรรม

10.2. การคมนาคม อำเภอเกาะคา ตั้งอยู่ทางตอนใต้ของจังหวัดลำปาง ห่างจากตัวจังหวัดประมาณ 15 กิโลเมตร มีเส้นทางสามารถติดต่อกับจังหวัด, อำเภอใกล้เคียงได้ทุกฤดูกาล และยังสามารถติดต่อกับตำบลหมู่บ้าน ในพื้นที่ได้ทุกฤดูกาลเช่นเดียวกัน มีถนนพหลโยธิน (ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1) ตัดผ่านพื้นที่ระยะทางประมาณ 26 กิโลเมตร และมีถนนพหลโยธินเชื่อมติดต่อกับอำเภอใกล้เคียง สามารถเดินทางโดยรถยนต์ส่วนบุคคล รถจักรยานยนต์และรถประจำทาง

10.3. ระยะทางจาก การติดต่อระหว่างอำเภอ เป็นไปโดยสะดวก โดยมีถนนพหลโยธินผ่าน ดังนี้

อำเภอเกาะคา - อำเภอเมืองลำปาง	ระยะทางประมาณ	15 กิโลเมตร
อำเภอเกาะคา - อำเภอสบปราบ	ระยะทางประมาณ	36 กิโลเมตร
อำเภอเกาะคา - อำเภอเสริมงาม	ระยะทางประมาณ	24 กิโลเมตร
อำเภอเกาะคา - อำเภอห้างฉัตร	ระยะทางประมาณ	15 กิโลเมตร
อำเภอเกาะคา - อำเภอแม่ทะ	ระยะทางประมาณ	22 กิโลเมตร

10.4. การเสี่ยงภัยธรรมชาติ

- แผ่นดินไหว จากรอยเลื่อนแม่วัง
- ในพื้นที่ 4 ตำบล ของ อ.เกาะคา ได้แก่ ต.เกาะคา ใหม่พัฒนา ท่าผา และไหลหิน ประสบภัยน้ำป่าไหลหลาก และน้ำท่วมฉับพลัน

10.5. แหล่งน้ำอุปโภค บริโภค แม่น้ำวัง

-อ่างเก็บน้ำห้วยฮวด ตำบลนาแก้ว , อ่างเก็บน้ำห้วยแม่สอง ตำบลใหม่พัฒนา ,อ่างเก็บน้ำแม่ปัด ตำบลนาแสง

- ฝายกั้นแม่น้ำยาว
- ประปาส่วนภูมิภาคและประปาชนบท
- ชุดเจาะน้ำบาดาล

10.6. ลักษณะของดิน ดินร่วนปนทรายและดินลูกรัง

10.7. ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อำเภอเกาะคา มีทรัพยากรธรรมชาติป่าไม้ประเภทป่าไม้เบญจพรรณ อยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติเพียงเล็กน้อย

10.8. ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิตในหมู่บ้าน

- โบราณสถาน ทางศิลปวัฒนธรรม เช่น วัดพระธาตุลำปางหลวง วัดไหล่หิน วัดป่าสัก และวัดพระธาตุจอมปิง

- ประเพณีตานก๋วยสลาก ประเพณีปีใหม่เมืองและประเพณีสงกรานต์
- วิถีชีวิตในชุมชนเป็นแบบกึ่งเมืองกึ่งชนบท

10.9. ผู้รู้/ภูมิปัญญา

- 1 ด้านเกษตรกรรม ข้าว เช่น ข้าวเจ้านาปี ข้าวเหนียนาปี ข้าวเจ้านาปรัง ข้าวเหนียนาปรัง พืชไร่ เช่น ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ถั่วเหลืองและถั่วลิสง
- 2 ด้านอุตสาหกรรม เซรามิกและแกะสลักไม้
- 3 ด้านพาณิชย์กรรม สหกรณ์การเกษตร สหกรณ์เครดิตยูเนียน และสหกรณ์นิคม
- 4 ด้านเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ผลิตภัณฑ์จากไม้ แกะสลัก เช่น แกะสลักกะลามะพร้าว เครื่องปั้นดินเผา
- 5 ด้านการจัดการและบริการ มีร้านนวดแผนไทย เช่น นวดแผนไทยเพื่อสุขภาพบ้านกิ้ว ตำบลไหล่หิน กลุ่มนวดแผนไทย ตำบลนาแก้วเป็นต้น

10.10. แหล่งประกอบการที่เอื้อต่อการประกอบอาชีพ

- 1 ด้านเกษตรกรรม มีโรงสีประจำหมู่บ้าน ตลาดผักสดริมทาง ตลาดนัด ร้านค้าขนาดเล็กและสหกรณ์
- 2 ด้านอุตสาหกรรม โรงงานเซรามิก กว่า 50 โรง และโรงงานไม้แปรรูป
- 3 ด้านพาณิชย์กรรม ศูนย์จำหน่ายของตกแต่งสวนที่ทำจากดินเผา กลุ่มดอกไม้ประดิษฐ์แม่บ้านบ้านฝาง ตำบลศาลา
- 4 ด้านการจัดการ และบริการ มีร้านค้าในชุมชนและสถานประกอบการ
- 5 ด้านความคิดสร้างสรรค์ ดอนเงินรีสอร์ท ตำบลนาแสง

11. อำเภอ แม่พริก

11.1. สภาพพื้นที่

อำเภอแม่พริก เนื่องจากสภาพพื้นที่มีภูเขาล้อมรอบ ฤดูร้อนอากาศร้อนอบอ้าว ฤดูหนาวอากาศหนาวเย็น ฤดูหนาว (พฤศจิกายน - กุมภาพันธ์) ฤดูร้อน (มีนาคม - พฤษภาคม) ฤดูฝน (มิถุนายน - ตุลาคม)

11.2. การคมนาคม อำเภอแม่พริก สามารถเดินทางโดยรถยนต์ส่วนบุคคล รถจักรยานยนต์และรถประจำทาง

11.3. ระยะทางจาก จากตัวเมืองลำปาง 125 กิโลเมตร มีท่ารถที่ ถ.บุญวาทย์ ข้างศาลากลางจังหวัดหลังเก่า

11.4. การเลี้ยงภัยธรรมชาติ

น้ำป่าไหลหลากและแผ่นดินไหวจากรอยเลื่อน

11.5. แหล่งน้ำอุปโภค บริโภค

-แม่น้ำวัง

-ประปาส่วนภูมิภาคและประปาชนบท

-ชุดเจาะน้ำบาดาล

11.6. ลักษณะของดิน ดินร่วนปนทรายและดินลูกรัง

11.7. ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรป่าไม้และของป่า

11.8. ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิตในหมู่บ้าน

- โบราณสถาน ทางศิลปวัฒนธรรม เช่น ถ้ำน้ำผาผางามและวัดพุทธบาทวัดตวง

- ประเพณีตานก๋วยสลาก ประเพณีปีใหม่เมืองและประเพณีสงกรานต์

- วิถีชีวิตในชุมชนชนบทแบบกึ่งเมืองกึ่งชนบท

11.9. ผู้รู้/ภูมิปัญญา

1 ด้านเกษตรกรรม ข้าว เช่น ข้าวเจ้านาปี ข้าวเหนียนาปี ข้าวเจ้านาปรัง ข้าวเหนียนาปรัง พืชไร่ เช่น ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ถั่วเหลืองและถั่วลิสง

2 ด้านอุตสาหกรรม -

3 ด้านพาณิชย์กรรม สหกรณ์การเกษตร สหกรณ์เครดิตยูเนียน และสหกรณ์นิคม

4 ด้านเศรษฐกิจสร้างสรรค์ กลัวยอบพลังงานแสงอาทิตย์

5 ด้านการจัดการและบริการ -

11.10. แหล่งประกอบการที่เอื้อต่อการประกอบอาชีพ

1 ด้านเกษตรกรรม มีโรงสีประจำหมู่บ้าน ตลาดผักสดริมทาง ตลาดนัด ร้านค้าขนาดเล็กและสหกรณ์ ด้านอุตสาหกรรม โรงงานเซรามิค กว่า 50 โรง และโรงงานไม้แปรรูป

2 ด้านพาณิชย์กรรม -

3 ด้านการจัดการ และบริการ มีร้านค้าในชุมชนและสถานประกอบการ

4 ด้านความคิดสร้างสรรค์ -

12. อำเภอ เสริมงาม

12.1. สภาพพื้นที่

อำเภอเสริมงาม จังหวัด ลำปาง อยู่สูงจากระดับน้ำทะเล 268.80 เมตร โดยทั่วไปเป็นที่ราบสูง มีภูเขาทอดตัวตามแนวยาวจากทิศเหนือไปทางทิศใต้ของจังหวัดบริเวณตอนกลางบางส่วนเป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำลักษณะภูมิอากาศแบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ คือ

บริเวณตอนบน เป็นที่ราบภูเขาสูงป่าค่อนข้างทึบ ทรัพยากรป่าไม้อุดมสมบูรณ์ ได้แก่ พื้นที่อำเภอแจ้ห่ม อำเภอวังเหนือ อำเภอเมืองปาน และอำเภอองาว

บริเวณตอนกลาง เป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำ เป็นแหล่งเกษตรกรรมหลักของจังหวัด ได้แก่พื้นที่อำเภอเมือง ลำปาง อำเภอห้างฉัตร อำเภอเกาะคา อำเภอแม่ทะ และอำเภอสบปราบ

บริเวณตอนใต้ เป็นป่าร้าง บางส่วนเป็นทุ่งหญ้า ได้แก่ พื้นที่อำเภอเถิน อำเภอแม่พริก บางส่วนของอำเภอเสริมงาม และอำเภอแม่ทะ

ลักษณะทางกายภาพ ด้านธรณีสัณฐานวิทยา จังหวัดลำปางมีพื้นที่ราบล้อมรอบด้วยภูเขา มีลักษณะเป็นแอ่งแผ่นดินที่ยาว และกว้างที่สุดในภาคเหนือ เรียกว่า **12.2. การคมนาคม** อำเภอแม่พริก สามารถเดินทางโดยรถยนต์ส่วนบุคคล รถจักรยานยนต์และรถประจำทาง

12.2. การคมนาคม อำเภอเสริมงาม สามารถเดินทางโดยรถยนต์ส่วนบุคคล รถจักรยานยนต์และรถประจำทาง

12.3. ระยะทางจาก จากอำเภอเสริม งามตั้งอยู่ในเขตบ้านทุ่งงามพัฒนา หมู่ที่ 11 ตำบลทุ่งงาม อยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ของอำเภอเมืองลำปาง ห่างจากศาลากลางจังหวัดลำปางตามเส้นทางถนนพหลโยธินและถนนสายจังหวัดลำปาง – ลี้ ผ่านอำเภอเกาะคา เป็นระยะทาง 56 กิโลเมตรระยะทาง

12.4. การเสี่ยงภัยธรรมชาติ

น้ำท่วมฉับพลันและน้ำป่าไหลหลาก

12.5. แหล่งน้ำอุปโภค บริโภค

- แม่น้ำเสริม , แม่น้ำดำ, แม่น้ำเสียง, แม่น้ำลา

- ประปาส่วนภูมิภาคและประปาชนบท

- ชุดเจาะน้ำบาดาล และอ่างเก็บน้ำ

12.6. ลักษณะของดิน ดินร่วนปนทรายและดินลูกรัง

12.7. ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรป่าไม้และของป่า

12.8. ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิตในหมู่บ้าน

- โบราณสถาน ทางศิลปวัฒนธรรม เช่น วัดบ้านนาออย ที่ตั้ง บ้านนางออย ต.เสริมซ้าย

- ประเพณีตานก๋วยสลาก ประเพณีปีใหม่เมืองและประเพณีสงกรานต์

- วิถีชีวิตในชุมชนชนบทแบบกึ่งเมืองกึ่งชนบท

12.9. ผู้รู้/ภูมิปัญญา

1 ด้านเกษตรกรรม กระเทียม, ข้าว, อ้อยและถั่วลิสง

2 ด้านอุตสาหกรรม โรงสีข้าวขนาดเล็ก ที่ตั้ง 79 แห่ง

3 ด้านพาณิชย์กรรม สหกรณ์การเกษตร สหกรณ์เครดิตยูเนียน และสหกรณ์นิคม

4 ด้านเศรษฐกิจสร้างสรรค์ กลุ่มหมอนผ้า บ้านนาเดา ผ้าทอบ้านนาเดา ผ้าทอบ้านนาบอน ศูนย์ศิลปอาชีพ ที่ตั้ง บ้านแม่ถ้ำ ต.เสริมซ้าย

5 ด้านการจัดการและบริการ -

12.10. แหล่งประกอบการที่เอื้อต่อการประกอบอาชีพ

1 ด้านเกษตรกรรม มีโรงสีประจำหมู่บ้าน ตลาดผักสดริมทาง ตลาดนัด ร้านค้าขนาดเล็กและสหกรณ์

2 ด้านพาณิชย์กรรม หัตถกรรมผ้าทอ ผลิตภัณฑ์อาหารแปรรูป ผลิตภัณฑ์ไม้

3 ด้านการจัดการ และบริการ มีร้านค้าในชุมชนและสถานประกอบการ

4 ด้านอุตสาหกรรม โรงสีข้าวขนาดเล็ก ที่ตั้ง 79 แห่ง

13. อำเภอเถิน

13.1. สภาพพื้นที่

อำเภอเสริมงาม จังหวัด ลำปาง อยู่สูงจากระดับน้ำทะเล 268.80 เมตร โดยทั่วไปเป็นที่ราบสูง มีภูเขา

ทอดตัวตามแนวยาวจากทิศเหนือไปทางทิศใต้ของจังหวัดบริเวณตอนกลางบางส่วนเป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำลักษณะภูมิอากาศแบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ คือ

บริเวณตอนบน เป็นที่ราบภูเขาสูงป่าค่อนข้างทึบ ทรัพยากรป่าไม้อุดมสมบูรณ์ ได้แก่ พื้นที่อำเภอแจ้ห่ม อำเภอวังเหนือ อำเภอเมืองปาน และอำเภอองาว

บริเวณตอนกลาง เป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำ เป็นแหล่งเกษตรกรรมหลักของจังหวัด ได้แก่พื้นที่อำเภอเมือง ลำปาง อำเภอห้างฉัตร อำเภอเกาะคา อำเภอแม่ทะ และอำเภอสบปราบ

บริเวณตอนใต้ เป็นป่าร้าง บางส่วนเป็นทุ่งหญ้า ได้แก่ พื้นที่อำเภอเถิน อำเภอแม่พริก บางส่วนของอำเภอเสริมงาม และอำเภอแม่ทะ

ลักษณะทางกายภาพ ด้านธรณีสัณฐานวิทยา จังหวัดลำปางมีพื้นที่ราบล้อมรอบด้วยภูเขา มีลักษณะเป็นแอ่งแผ่นดินที่ยาว และกว้างที่สุดในภาคเหนือ เรียกว่า

12.2. การคมนาคม อำเภอแม่พริก สามารถเดินทางโดยรถยนต์ส่วนบุคคล รถจักรยานยนต์และรถประจำทาง

13.2. การคมนาคม การเดินทางเข้าสู่ตำบลใช้เส้นทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1 (พหลโยธิน) แยกเข้าที่ว่าการอำเภอเถิน มุ่งหน้าไปทางทิศใต้ประมาณ 5 กม. ถึงเขตตำบลเถินบุรี สภาพถนนโดยทั่วไปเป็นถนนคอนกรีต มีทางลูกรัง และลาดยางบางส่วน การเดินทางสะดวก

13.3. ระยะทางจาก

สาย 91 กรุงเทพฯ-ลำปาง (กรุงเทพฯ-นครสวรรค์-กำแพงเพชร-ตาก-ลำปาง) บริษัทผู้เดินรถ ได้แก่ บขส. สมบัติทัวร์ สยามเฟิร์สทัวร์ พรพิริยะทัวร์ นิวิริยะทัวร์

สาย 13 กรุงเทพฯ-ฝาง-บ้านท่าตอน (กรุงเทพฯ-นครสวรรค์-กำแพงเพชร-ตาก-ลำปาง-เชียงใหม่-แม่ริม-ฝาง-แม่เมาะ-บ้านท่าตอน) บริษัทผู้เดินรถ ได้แก่ บขส. นิวิริยะทัวร์

สาย 18 กรุงเทพฯ-เชียงใหม่ (กรุงเทพฯ-นครสวรรค์-กำแพงเพชร-ตาก-ลำปาง-ลำพูน-เชียงใหม่) บริษัทผู้เดินรถ ได้แก่ บขส. สมบัติทัวร์ สยามเฟิร์สทัวร์ พรพิริยะทัวร์ นิวิริยะทัวร์ เชิดชัยทัวร์

สาย 924 กรุงเทพฯ-ลำพูน (กรุงเทพฯ-นครสวรรค์-กำแพงเพชร-ตาก-ลำปาง-ลำพูน) บริษัทผู้เดินรถ ได้แก่ บขส. เชิดชัยทัวร์

สาย 964 กรุงเทพฯ-ดอยเต่า-จอมทอง (กรุงเทพฯ-นครสวรรค์-กำแพงเพชร-ตาก-เถิน-ลี้-ดอยเต่า-จอมทอง) บริษัทผู้เดินรถ ได้แก่ บขส.

สาย 9911 กรุงเทพฯ-ลำพูน (ข) (กรุงเทพฯ-นครสวรรค์-กำแพงเพชร-ตาก-เถิน-ลี้-ลำพูน) บริษัทผู้เดินรถ ได้แก่ บขส.

สาย 90 กรุงเทพฯ-เชียงราย (ก) (กรุงเทพฯ-นครสวรรค์-ตาก-ลำปาง-พะเยา-เชียงราย) บริษัทผู้เดินรถ ได้แก่ สมบัติทัวร์ สยามเฟิร์สทัวร์ เชิดชัยทัวร์ หนานคำทัวร์

สาย 660 ระยอง-เชียงราย-แม่สาย (รถด่วนพิเศษ VIP) (ระยอง-พัทยา-ชลบุรี-ฉะเชิงเทรา-สระบุรี-นครสวรรค์-ตาก-ลำปาง-พะเยา-เชียงราย-แม่สาย) บริษัทผู้เดินรถ ได้แก่ นครชัยแอร์

สาย 155 พิษณุโลก-เชียงใหม่ (สายเก่า) (พิษณุโลก-สุโขทัย-ตาก-เถิน-ลำปาง-ลำพูน-เชียงใหม่) บริษัทผู้เดินรถ ได้แก่ สุโขทัยวินทัวร์ ศรีทรวงศ์ทัวร์

สาย 132 พิษณุโลก-เชียงใหม่ (สายเก่า) (พิษณุโลก-สุโขทัย-สวรรคโลก-ทุ่งเสลี่ยม-เถิน-ลำปาง-ลำพูน-เชียงใหม่) บริษัทผู้เดินรถ ได้แก่ สุโขทัยวินทัวร์

สาย 114 นครสวรรค์-เชียงใหม่ (นครสวรรค์-กำแพงเพชร-ตาก-ลำปาง-ลำพูน-เชียงใหม่) บริษัทผู้เดินรถ ได้แก่ นครสวรรค์ยานยนต์ (ถาวรฟาร์มทัวร์)

สาย 175 ขอนแก่น-เชียงใหม่ (สายเก่า) (ขอนแก่น-ชุมแพ-หล่มสัก-พิษณุโลก-สุโขทัย-ตาก-เถิน-ลำปาง-ลำพูน-เชียงใหม่) บริษัทผู้เดินรถ ได้แก่ อีสานทัวร์ ภูหลวงทรานสปอร์ตทัวร์

สาย 779 ภูเก็ต-เชียงใหม่ (ภูเก็ต-สุราษฎร์ธานี-ชุมพร-ประจวบฯ-หัวหิน-ชะอำ-เพชรบุรี-นครสวรรค์-กำแพงเพชร-ตาก-ลำปาง-ลำพูน-เชียงใหม่) บริษัทผู้เดินรถ ได้แก่ ไทยพัฒนกิจขนส่ง จำกัด

สาย 672 แม่สาย-แม่สอด (แม่สาย-แม่จัน-เชียงราย-เวียงป่าเป้า-เชียงใหม่-ลำพูน-ดอยติ-ลำปาง-เถิน-บ้านตาก-ตาก-แม่สอด) บริษัท ไทยพัฒนกิจขนส่ง จำกัด

13.4. การเสี่ยงภัยธรรมชาติ

อำเภอ เถิน เสี่ยงภัยทางธรรมชาติ ได้แก่ อุทกภัย ภัยแล้ง วาตภัย โรคและศัตรูพืชระบาด

13.5. แหล่งน้ำอุปโภค บริโภค

- อ่างเก็บน้ำ คลองชลประทานต่างๆ การประปา และบ่อบาดาล

- น้ำตกแม่วะ น้ำตกแม่มอก ป่าแม่มอก ป่าแม่ปะ-แม่เลิม ป่าแม่อาบ

13.6. ลักษณะของดิน ลักษณะดิน มีลักษณะเป็นดินเหนียว และดินร่วน

13.7. ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม น้ำตกแม่วะ น้ำตกแม่มอก ป่าแม่มอก ป่าแม่ปะ-แม่เลิม ป่าแม่อาบ

13.8. ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิตในหมู่บ้าน

- ศิลปะ

วัดถ้ำสุขเกษมสวรรค์

ตั้งอยู่ที่ 96 หมู่ 3 ต.แม่ถอด อ.เถิน จ.ลำปาง ปากทางเข้าด้านหน้าของวัดจะมีรูปนพพระพุทธรเจ้า และพญานาคพระนอนที่ด้านหน้าของปากทางเข้าถ้ำ บริเวณในถ้ำก็จะมีพระพุทธรูป ปางต่างๆ ข้างบนจะมองลงมาเห็นโบสถ์ไม้สักทองทั้งหลังสวยงามมาก ข้างในมีพระประธานในโบสถ์ ทางเดินขึ้นไปสักการะรอยพระพุทธรูปบาท นอกจากนี้บริเวณรอบ ๆ วัดถ้ำสุขเกษมยังเป็นป่าและภูเขา ซึ่งมีพระพุทธรูปองค์ใหญ่หลายองค์อยู่บนหน้าผาสูงดูสง่างามมาก มีถ้ำธรรมชาติ เหมาะสำหรับพักผ่อนหย่อนใจสำหรับผู้ที่ชอบบรรยากาศแบบธรรมชาติและผู้ที่ประสงค์จะปฏิบัติธรรม

- วัฒนธรรม อำเภอเถิน มีประเพณีการตานก๋วยสลาก ยี่เป็ง สงกรานต์ ปีใหม่เมืองง้าว เงิน ลอยกระทง ประเพณีถือศีล กินผักอำเภอองาว ประเพณีไล่ชิงช้า ประเพณีฮ้องขวัญหรือสู่ขวัญ ประเพณีสี่ชะตา ประเพณีปอยน้อยหรือปอย(บวชลูกแก้ว) ประเพณีขึ้นตำตั่งสี่ ประเพณีเอาขวัญข้าว ประเพณีการเข้าเบิก ประเพณีตานหลวงพระเจ้า ประเพณีตานตุง ประเพณีตานข้าวใหม่ ประเพณีพ็อนฝิมด

- วิถีชีวิตในชุมชน เป็นวิถีชีวิตแบบกึ่งเมืองกึ่งชนบท

13.9. ผู้รู้/ภูมิปัญญา

1 ด้านเกษตรกรรม ข้าวเหนียว ถั่วลิสง ถั่วเขียว หอม-กระเทียม

2 ด้านอุตสาหกรรม โรงงานทำน้ำผลไม้

3 ด้านพาณิชยกรรม อำเภอเมืองเถิน มีการรวมกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต กองทุนหมู่บ้าน การรวมกลุ่มของสินค้าOTOP

4 ด้านเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ผลิตภัณฑ์น้ำส้มเกลี้ยง

5 ด้านการจัดการและบริการ ในอำเภอเถิน จัดให้มีการนัดแนะไทย มีหนานวัด และมีคณาภ

13.10. แหล่งประกอบการที่เอื้อต่อการประกอบอาชีพ

- 1 ด้านเกษตรกรรม มีโรงสีสถานประกอบการ,ร้านค้า,ห้างสรรพสินค้า,สหกรณ์,ตลาดริมทาง/ตลาดสด
- 2 ด้านพาณิชย์กรรม ในอำเภอเถิน มีศูนย์จำหน่ายผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นที่ตลาดกลาง และศูนย์จำหน่ายสินค้าOTOP
- 3 ด้านการจัดการและบริการ มีแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ วังหินอ่อน
- 4 ด้านอุตสาหกรรม โรงงานผลิตน้ำส้มเกลี้ยง

ยุทธศาสตร์การพัฒนาเทศบาลนครลำปาง (พ.ศ. 2556-2560)

ยุทธศาสตร์ที่ 1 : การพัฒนาระบบการบริหารจัดการองค์กรแบบองค์รวม แนวทางการพัฒนา

- 1.1 เตรียมความพร้อมขององค์กรในการพัฒนาตามเกณฑ์การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (PMQA)
- 1.2 การพัฒนาองค์กรอย่างมีวิสัยทัศน์
- 1.3 พัฒนาระบบการเพื่อมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านการให้บริการ
- 1.4 พัฒนาระบบการเรียนรู้ของบุคลากร
- 1.5 พัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ
- 1.6 การให้ความสำคัญกับความรับผิดชอบต่อสังคม

ยุทธศาสตร์ที่ 2 : การส่งเสริมกระบวนการทำนุบำรุง และธำรงไว้ซึ่งอัตลักษณ์ของมรดกทางวัฒนธรรมด้วยกระบวนการมีส่วนร่วม แนวทางการพัฒนา

- 2.1 ส่งเสริม อนุรักษ์ สืบทอด ศาสนาวัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น
- 2.2 ส่งเสริมการจัดการความรู้และอนุรักษ์ฟื้นฟูมรดกวัฒนธรรมเมืองเก่านครลำปาง
- 2.3 พัฒนาฟื้นฟู แหล่งโบราณสถาน สถาปัตยกรรม และแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วม
- 2.4 ส่งเสริมพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน บนฐานสังคมและวัฒนธรรมท้องถิ่น

ยุทธศาสตร์ที่ 3 : การพัฒนาการศึกษา กีฬา และเยาวชน แนวทางการพัฒนา

- 3.1 พัฒนาการศึกษาทั้งในและนอกระบบอย่างมีคุณภาพเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้
- 3.2 สร้างเครือข่ายทางการศึกษาทั้งในระดับท้องถิ่น ภูมิภาค และนานาชาติ
- 3.3 ส่งเสริมและพัฒนาการจัดการด้านการศึกษาในระดับท้องถิ่นและระดับภูมิภาค
- 3.4 ส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของเด็กและเยาวชน

ยุทธศาสตร์ที่ 4 : การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ระบบสาธารณูปโภคและสิ่งแวดล้อมเมือง แนวทางการพัฒนา

- 4.1 ปรับปรุง พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ด้านคมนาคมขนส่ง
- 4.2 พัฒนา ปรับปรุง สาธารณูปโภคและบริการสาธารณะให้ได้มาตรฐาน
- 4.3 ส่งเสริมการอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- 4.4 ปรับปรุงภูมิทัศน์ของเมือง และเพิ่มพื้นที่สีเขียวในชุมชน

ยุทธศาสตร์ที่ 5 : การสร้างชุมชนเข้มแข็งและเป็นสุข แนวทางการพัฒนา

- 5.1 พัฒนาคุณภาพชีวิต และสร้างความเข้มแข็งของชุมชนตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
- 5.2 พัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถของชุมชนในการจัดการปัญหาชุมชนด้วยตัวเอง
- 5.3 ส่งเสริมสวัสดิการสังคมแก่เด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส
- 5.4 ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม และความเป็นพลเมืองที่ดีในระบอบประชาธิปไตยและวัฒนธรรม

ประชาธิปไตย

ยุทธศาสตร์ที่ 6 : การส่งเสริมและพัฒนาสุขภาพของประชาชน แนวทางการพัฒนา

- 6.1 พัฒนาการให้บริการด้านสาธารณสุขให้มีประสิทธิภาพ
- 6.2 สร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการส่งเสริมสุขภาพ
- 6.3 พัฒนาระบบ เฝ้าระวัง ป้องกันควบคุมโรคติดต่อที่สำคัญในพื้นที่ และสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีสุขภาพที่ดี
- 6.4 เพิ่มศักยภาพในการบริการเชิงรุกด้านสาธารณสุขเพื่อสุขภาพของประชาชน

สัญลักษณ์จังหวัดลำปาง

ตราประจำจังหวัดลำปาง

รูปไก่ขาวยืนอยู่ในซุ้มมณฑปพระธาตุลำปางหลวง

หมายถึง ไก่เผือก เป็นสัญลักษณ์ที่มีมาตั้งแต่สมัยเมืองกุฎตนคร (ตำนานเมืองลำปาง) และได้กลายเป็นสัญลักษณ์สำคัญ โดยปรากฏเครื่องหมายไก่เผือก คู่กับ ดวงตราแผ่นดินในศาลากลางเมืองลำปาง

ตั้งแต่สมัยเริ่มเปลี่ยนที่ทำการเมืองจาก "เค้าสนามหลวง" เป็นศาลากลางเมืองนครลำปางขึ้น ในสมัยเริ่มสร้างศาลากลางหลังแรก เมื่อ พ.ศ. 2452

ชุมนุมชนที่วัดพระธาตุลำปางหลวง เป็นศิลปกรรมล้านนาที่งดงามมาก วัดพระธาตุลำปางหลวง เป็นวัดคู่บ้านคู่เมืองลำปาง มีองค์พระเจดีย์ที่บรรจุพระบรมเกศาธาตุของพระพุทธเจ้า เป็นที่เคารพสักการะของพุทธศาสนิกชนทั่วโลก

ธงประจำจังหวัดลำปาง

คำขวัญของจังหวัดลำปาง

"ถ่านหินลือชา รถม้าลือลั่น เครื่องปั้นลือนาม งามพระธาตุลือไกล ฝึกช้างใช้ลือโลก"

ถ่านหินลือชา

รถม้าลือลั่น

เครื่องปั้นลือนาม

งามพระธาตุลือไกล

ฝึกช้างใช้ลือโลก

ดอกไม้ประจำจังหวัด ลำปาง

ดอกไม้ประจำจังหวัด : ลำปาง

ชื่อดอกไม้ : ดอกธรรมรักษา

ชื่อสามัญ : Heliconia

ชื่อวิทยาศาสตร์ : Heliconia spp.

วงศ์ : HELICONIACEAE

ชื่ออื่น : ก้ามกุ้ง

ลักษณะทั่วไป : ธรรมรักษาเป็นพรรณไม้ล้มลุก อวบน้ำ มีลำต้นใต้ดิน เรียกว่า เหง้า ลักษณะคล้ายกับกล้วย ลำต้นสูงประมาณ 1-2 เมตร เจริญเติบโตโดยการแตกหน่อออกมาเป็นกอ ลักษณะใบคล้ายใบกล้วย เรียงสลับกัน มีสีเขียว ผิวเรียบเป็นมัน ขนาดของใบ ขึ้นอยู่กับชนิดของพันธุ์ ออกดอกเป็นช่อตรงส่วนยอดของลำต้น ลักษณะช่อดอกตั้งและห้อยลงแล้วแต่ชนิดพันธุ์ ในแต่ละช่อดอกมี 4-8 ดอก ดอกมีสีส้ม แดง เหลือง และชมพู ผลคือส่วนของดอกเมื่อแก่ก็จะกลายเป็นเมล็ด

การขยายพันธุ์ : เพาะเมล็ด, แยกกอ, เพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ

สภาพที่เหมาะสม : ดินร่วนซุย ดินร่วนปนทราย แสงแดดรำไร จนถึงแสงแดดจัด

ถิ่นกำเนิด : อเมริกาใต้

ต้นไม้ประจำจังหวัด ลำปาง

ดอกไม้ประจำจังหวัด : ลำปาง

ชื่อพันธุ์ไม้ : ชะจาว

ชื่อสามัญ : Indian Elm

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Holoptelea integrifolia* (Roxb.) Planch.

วงศ์ : URTICACEAE

ชื่ออื่น : กระจจา กระจชา (ภาคกลาง), กระจจาชะจาว (ภาคใต้), กระจเข้า (กาญจนบุรี), กระจชะ (ราชบุรี), กาชาว (เพชรบุรี), ชะจาวแดง ฮังคาว (ภาคเหนือ), ตะสี่แค (กะเหรี่ยง-แม่ฮ่องสอน), พูควา (นครพนม), มหาเหนียว (นครราชสีมา), ฮ้างคาว (อุตรธานี, เชียงราย, ชัยภูมิ), ชะจาว (ทั่วไป)

ลักษณะทั่วไป : เป็นไม้ยืนต้นสูง 25 เมตร ผลัดใบ ลำต้นเปลาตรงเปลือกสีน้ำตาลปนเทา มีต่อมระบายอากาศเป็นจุดกลมเล็ก ๆ สีขาวมองเห็นได้ง่าย เรือนยอดเป็นพุ่มรูปไข่กว้างค่อนข้างทึบ ใบเป็นใบเดี่ยวเรียงสลับ แผ่นใบรูปรีป้อม โคนใบมนหรือป้าน ปลายใบเรียวแหลม ก้านใบมีขน ออกดอกเป็นกระจุกตามง่ามใบ ดอกขนาดเล็ก แยกเพศเป็นดอกเพศผู้และดอกเพศเมีย ออกดอกช่วงเดือนธันวาคม-มกราคม ผลเป็นรูปโล่แบน มีปีกบางล้อมรอบ มีก้านเกสรเพศเมีย 2 อันติดอยู่ส่วนบนสุด บริเวณปีกมีลายเส้นออกเป็นรัศมีโดยรอบ

ขยายพันธุ์ : เพาะเมล็ด

สภาพที่เหมาะสม : ดินทุกชนิด ต้องการน้ำปานกลาง ทนแล้ง

ถิ่นกำเนิด : ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง และภาคตะวันออกของประเทศไทย

ของดีประจำจังหวัดลำปาง

รถม้าลำปาง

จังหวัดลำปางยังคงความเป็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่น โดยนำรถม้า เป็นพาหนะในการรับส่งผู้โดยสารมากกว่า 80 ปีแล้ว ปัจจุบันยังคงใช้เป็นพาหนะ

ให้บริการนำนักท่องเที่ยวนั่งเยี่ยมชมสถานที่สำคัญของจังหวัดลำปาง ในบรรยากาศย้อนยุคที่หลงเหลือ มา

สินค้าเซรามิก

อุตสาหกรรมที่ทำชื่อเสียงให้จังหวัดลำปางเป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวางคือ อุตสาหกรรมเซรามิก ที่มีความสวยงาม ทนทาน และประโยชน์ใช้สอยที่หลากหลาย ที่สำคัญคือ มีราคาถูก ทั้งนี้ เพราะจังหวัดลำปางเป็นแหล่งดิน ที่เป็นวัตถุดิบ สำคัญในการผลิตเซรามิก ทำให้การตั้งโรงงานเพื่อผลิตเซรามิก และอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องเป็นจำนวนมาก แม้ว่าประสบ กับปัญหาเศรษฐกิจ ทำให้มีโรงงานจำนวนมากต้องปิดตัวลง แต่ก็ยังมีโรงงานเซรามิกในจังหวัด ลำปาง ไม่ต่ำกว่า 200 แห่ง

จังหวัดลำปาง มีผลิตภัณฑ์ Otop 5 ดาว

จังหวัดลำปาง มีผลิตภัณฑ์ Otop 5 ดาว หลายประเภท ทั้งประเภท ผ้า ของใช้ ของตกแต่ง ของที่ระลึก อาหาร รวมทั้งสมุนไพรที่ไม่ใช่อาหาร

สถิติข้อมูลจังหวัด

การศึกษา

ในปีการศึกษา 2552 จังหวัดลำปางมีจำนวนสถานศึกษารวมทั้งสิ้น 456 แห่ง แยกเป็นสถานศึกษาของรัฐ 434 แห่ง มีจำนวนครู-อาจารย์ 4,640 คน นักเรียน 79,836 คน อัตราส่วนครู-อาจารย์ : นักเรียน-นักศึกษา 1 : 22 โรงเรียนเอกชน 22 แห่ง จำนวนครู-อาจารย์ 1,213 คน นักเรียน-นักศึกษา 24,384 คน อัตราส่วนครู-อาจารย์ : นักเรียน-นักศึกษา 1 : 20 ตามรายละเอียด ดังนี้

จำนวนนักเรียน – นักศึกษาของจังหวัดลำปาง ปีการศึกษา 2552

สังกัด	ก่อน ประณฯ (คน)	ประณ ศึกษา (คน)	มัธยมศึกษา (คน)	อาชีวศึกษา และ อุดมศึกษา (คน)	รวม (คน)
- สถานศึกษาของรัฐ	9,137	33,392	34,692	2,615	79,836
- เอกชน	4,410	9,706	8,314	1,954	24,384
รวม	13,547	43,098	43,006	4,569	104,220